

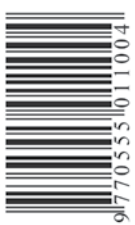
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1164 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. септембар 2015. године

ISSN 0555-0114

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је, 27. августа 2015. у Патријаршији српској у Београду проф. др Дарка Танасковића, амбасадора Србије при Унеску.

У Епархији далматинској

Његова Светост Патријарх српски Иринеј боравио је од 18. до 20. августа 2015. у Епархији далматинској поводом јубилеја Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка и обележавања стогодишњице од упокојења Еп. Никодима Милаша. Опширнији извештај о овом догађају доносимо на стр. 4–5.

У манастиру Раковица

Патријарх Српски служио је, 28. августа, на празник Успенија Пресвете Богородице, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Раковица. Током Свете Литургије, Његова Светост је рукоположио ђакона Мирка Ранисављевића у чин презвитера.

У Галеници

Патријарх Иринеј служио је, 30. августа, Свету Архијерејску Литургију у Храму Светих мученица Ве-

У старом Генералштабу

Удружење грађана Библијско друштво Србије, уз благослов Српске Православне Цркве, донира-ло је Министарству одбране и Војсци Србије 4.000 примерака Светог Писма Новог Завета и исто то-лико примерака Православног молитвеника.

Тим поводом у Великој ратној сали старог Ге-нералштаба, 21. августа су се окупили највиши представници Министарства одбране, ВС и СПЦ.

Патријарх Иринеј је истакао да реч о великом дану јер се нашој војсци, која брани своју отаџби-ну, светиње и све што је највредније за један на-род, дарује кодекс божанског закона.

Свјатјејши је указао да то није никаква новина, јер многе армије света у хришћанским земљама су незамисливе без једне такве књиге као што је Нови Завет.

„На овај начин смо се сви вратили себи, нашој култури и историји, важном фактору у животу, који нас је мотивисао и храбрио, давао виши сми-сао нашем положају да бранимо светиње једног народа“, поручио је Патријарх Српски.

ре, Наде, Љубави и мати им Софије у насељу Гале-ника у Земуну. Овом приликом, Патријарх српски Г. Иринеј освештао је звона која су потом подигнута на звоник овог светог храма.

У САД

Његова Светост ће боравити у архипастирској по-сети српским православним епархијама у Сједиње-ним Америчким Државама и у Канади од 3. до 24. септембра 2015. године. Прве извештаје о Патријар-ховој посети САД доносимо на стр. 6–7 и 8–9. ■■

ПРАВОСЛАВЉЕ 1164

2

Активности Патријарха

4

Патријархова посета
Епархији далматинској

6

Да наше двери буду отворене свима

8

Ходио је стопама Светога Саве

10

Освештана капела
Патријаршијског двора
Проћојереј-сџаврофор Слободан Блажић

12

Посланица Патријарха
васељенског Вартоломеја

13

Богословље и екологија
Миштрополић Њерџамски Јован (Зизјулас)

14

Екологија, економија
и екуменизам
Патријарх васељенски Вартоломеј

16

Разговор са протојерејем-
ставрофором др Дарком Ђогом
Поново о гностицизму
Разговарао Благоје Панџелић

18

Разговор са Добрилом Грујић
Верујући људи
су идеални хранитељи

22

Боби Фишер: прогнани
пријатељ српског народа
др Александар Раковић

24

Синови су слободни (Мт. 17, 26)
др Предраг Драгићиновић

26

Библијско вође: грожђе

30

Ричард Рол,
енглески анахорета и мистик

32

Разговор са Митрополитом
Јованом (Зизјуласом)
Сусрет у Фанару се одвијао у
ишчекивању потпуне заједнице

34

Духовним трагом римске Аквеје

36

Како нас је видео А. Рајс (38)
Добро се добрим враћа
Анџоније Ђурић

38

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:
**Детаљ из Цркве. Св. Архангела
Гаврила, манастира Туман
Фото: Маријана Пејровић**

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојно.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LKIRSRBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavlje.crb ; www.pravoslavljje.rs
web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и
прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампивање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1164. броја Православља, завршена је
у понедељак, 14. септембра 2015. године у 8.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Патријархова посета Епархији далматинској

– Величанствена прослава догађаја од изузетног значаја –

Сплит (фото: спц.срб)

У предвечерје великог хришћанског празника, 18. августа 2015. Епархија далматинска је дочекала Његову Светост Патријарха српског Иринеја. Наредна два дана – у току којих су обележени догађаји од изузетног значаја за хришћанску историју Епархије – вековна просветна мисија Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка и век од упокојења Епископа Никодима Милаша, великог пријатеља кијевске и царске Русије, члана Краљевске академије наука и многих учених друштава Европе, „Владике без кога ни камен на камену не би остао од светог православља у Далмацији“ – остаће забележени у аналима не само Епархије домаћина, већ и у летописима свеколике Српске Православне Цркве.

Крка (фото: спц.срб)

У манастиру Крка

На сам дан празника Преображења Господњег, 19. августа, неколико хиљада православних

верника окупило се у Светоархангелском манастиру Крка да би учествовало у величанственом Литургијском сабрању којим је начелоствовао Патријарх српски Иринеј уз саслужење великог броја епископа Српске Православне Цркве, а у молитвеном присуству бројних гостију и званица из света јавног живота Србије, Републике Српске и Хрватске. Богати културно-уметнички програми, али и званични сусрети, разговори на високом нивоу са представницима Римокатоличке цркве, као и представницима државних органа држава из региона, обележили су ово сведалматинско сабирање под кровом небеским.

У Скрадину

Наредног дана, 20. августа, у раним јутарњим часовима Патријарх Српски је стигао у Скрадин, заједно са П. Г. архијерејима: загребачко-љубљанским Порфиријем, бачким Иринејем, шумадијским Јованом, врањским Пахомијем, брегалничким Марком и јегарским Јеронимом. У Храму Светог Спиридона сачекао их је домаћин, Владика далматински Фотије који их је након срдчане добродошлице упознао са детаљним планом и током програма рестаурације и обнове овог некада прелепог српског право-

Скрадин (фото: спц.срб)

славног храма. Нови Храм Св. Спиридона је саграђен у периоду од 1863. до 1876. год., а осветио га је 1878. год. тадашњи Епископ далматински Стефан Кнежевић. Интересантно је да су звоници новог Храма Св. Спиридона дограђени 1893. год., уз помоћ аустроугарског цара Фрање Јосифа I, који је пролазећи кроз Скрадин, помогао обнову овога једног од најзначајнијих духовних и културних објеката православних Срба скрадинског краја. Нажалост, овај храм је гранатиран и тешко је пострадао у последњем рату на просторима Далмације. О напретку обнове ове српске светиње, високим гостима је причао Владика Фотије.

У Шибенику

На крају дводневног боравка у Епархији далматинској Патри-

јарх српски Иринеј, у пратњи домаћина, Епископа далматинског Фотија, Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија и П. Г. епископа: шумадијског Јована, врањског Пахомија, брегалиничког Марка и јегарског Јеронима; протојереја-ставрофора Стојадина Павловића, директора Патријаршијске управне канцеларије, др Милете Радојевића, директора Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, и гђе Босе Продановић, отправника послова Амбасаде Републике Србије у Загребу, посетио је Епископски двор и Цркву Светог Спаса у Шибенику.

Поред колоније православних Грка, на овим просторима од давнина живе православни Срби, а у самом Шибенику их је највише било у предграђу званом *Варош*.

Будући бројнији од Грка, 1600. године православни Срби у свом насељу Варош подижу још једну цркву за богослужбене потребе – храм посвећен Часном Крсту. У овом храму је служено све до краја 18. века, када је у непосредној близини подигнута већа Црква Вазнесења Господњег, 1778. године, са иконостасом од грчких икона. Ова црква је и данас богослужбено активна и назива се Свети Спас. Овај храм има веома богату ризницу, коју чини преко стотину икона рађених у византијском стилу (од 15. до 19. века), као и значајна збирка богослужбених предмета и рукописа.

Пред тим храмом из давнина, Његову Светост Патријарха Иринеја је дочекао бројни православни живаљ из Шибеника и околине. У име свих окупљених, Патријарх Српског је поздравио

Патријарх српски Иринеј боравио је од 18. до 20. августа 2015. у Епархији далматинској, поводом четири века од оснивања Богословије Св. Три Јерарха и сто година од упокојења Еп. Никодима Милаша. О богатом духовном и културно-уметничком програму који је пратио обележавање овог сведалматинског сабора у Крки, писали смо у претходном броју *Православља* (бр. 1163 од 1. септембра 2015. године, стр. 7–9). У овом броју доносимо извештај о завршетку боравка Патријарха Српског у Епархији далматинској.

градоначелник овог града, Жељко Бурић, након кога је о историјату храма и парохије шибенске говорио домаћин, Преосвећени Владика Фотије.

У Сплиту

У поподневним часовима истог дана православни Сплићани су имали прилику да присуствују првој посети Патријарха Српског граду Сплиту у чијој пратњи су били Епископ далматински Фотије, Митрополит загребачко-љубљански Порфирије и П. Г. епископи: шумадијски Јован, врањски Пахомије, брегалинички Марко и јегарски Јероним; протојереј-ставрофор Стојадин Павловић; др Милета Радојевић и гђа Боса Продановић. Испред Српске православне ЦО Светог Саве, дочекали су их верни у великом броју, заједно са протојерејем-ставрофором Николом Шкорићем, протојерејем Славољубом Кнежевићем и градоначелником Сплита Ивом Балдасаром, који је упутио речи топле добродошлице. У наредним сатима смењивали су се невероватно емотивни тренуци, препуни радости због сусрета, али и мирне туге због претрпљених патњи српског живља овог поднебља. Патријарх Српски је упутио очинску поруку љубави, утехе, укрепења и благослова, али и благодарност парохијанима што одржавају упаљеним светосавско кандило у овом древном хришћанском граду. Његова Светост се, након званичних разговора са градоначелником Балдасаром, упутио централним

улицама Сплита до Катедрале Узнесења Блажене Дјевице Марије, у народу познате као Црква Светог Дује, најстаријег храма у овом граду. Ту га је топлом добродошлицом сачекао надбискуп сплитски Марин Баришић са којим се заједно поконио моштима Светог Домна Савонског, светитеља кога славе хришћани и Истока и Запада.

Беседећи, надбискуп Баришић је посебно нагласио да имамо пуно тога заједничког: „Заједничке су нам хиљадугодишња историја и култура утемељени у Исусу Христу. Одговарајући, Патријарх Српски је рекао да оно што нас раздваја данас је, нажалост, постало важније од онога што нас уједињује, а то је довело до тога да смо престали бити једно, створивши рану на Телу Цркве Христове. Његова Светост је изразио задовољство иницијативом папе Фрање да представници двеју Цркава размотре нерешена питања из прошлости и садашњости.

Посета Сплиту и Епархији далматинској је окончана трпезом љубави коју је у част овог догађаја приредио Епископ Фотије.

Приредила О. С.

Извор: <http://www.spc.rs>

Патријарх српски Иринеј у Сједињеним Америчким Државама

Да наше двери буду отворене свима

Његова Светост Патријарх српски Иринеј борави у архипастирској посети епархијама Српске Православне Цркве које се налазе на територији Сједињених Америчких Држава. Патријарх Српски је отпутовао 3. септембра 2015. године, а завршетак боравка и повратак је предвиђен за 24. септембар.

У пратњи Његове Светости налазе се Њихова Преосвештенства Епископ жички Јустин и Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, протојереј-ставрофор др Предраг Пузовић, декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду, професор овог Факултета др Богољуб Шијаковић, Архимандрит Павле (Радусиновић) из манастира Острог, јеромонах Иларион (Лупуловић), јереј Славиша Шањић, протођакон Дамјан Божић, Дејан Ристић, професор Призренске богословије, са двојицом ученика ове школе: Николом Ракићевићем и Страхињом

Шабићем, проф. Марко Вилотић, затим многе угледне личности, од којих и уметници и културни радници, као Слободан Тркуља и Милош Ђајић.

Са Његовом Светошћу допутовали су и Његово Високопреосвештенство Архиепископ Димитрије из Грчке Православне Архиепископије у САД, Његово Преосвештенство Епископ Венијамин из Православне Цркве у Америци и Његово Преосвештенство Епископ Сава из Грузинске Патријаршије.

У свечаностима учествују епископи СПЦ чије су епархије у САД: Његово Преосвештенство Епископ новограчанички и средњезападноамерички Лонгин, Његово Преосвештенство Епископ источноамерички Митрофан.

Разлози за ову посету су бројни, али свакако један од најважнијих је свечани чин прибројавања Лику (Сабору) светих двојице новопросијаваних равноапостолних мисионара српског порекла:

Архимандрита Севастијана (Дабовића) и Епископа Мардарија (Ускоковића). Чин канонизације Светог Мардарија Либертивилског биће одржан нешто касније ове године.

Мисијско дело Светог Севастијана

У петак, 4. септембра 2015. године, с великом радошћу и благодарењем Епархија западноамеричка је дочекала Патријарха српског Иринеја у Цркви Светог архиђакона Стефана у Алхамбри, Калифорнија. Са доласком Првојерарха Српског започела је прослава Епархијских дана, који се

Прибројавањем Сабору светих Светог Севастијана, Епархија западноамеричка је установила ново одликовање – Орден Светог Севастијана, који је на овој вечери љубави уручен двојци активних црквених радника, Пансу Смирковићу из Цркве Свете Петке у Сан Маркосу и протојереју-ставрофору Николи Чео због његове дугогодишње и несебичне службе у Цркви Божијој.

традиционално одржавају у току овог викенда сваке године. Овогodiшња светковина је и историјска и јединствена, пошто је врхунила у причислењу Лику (Сабору) светих Севастијана (Дабовића) Санфранциског и Џексонског. Његову Светост је дочекао Владика западноамерички Максим, који је на свечаној доксологији поздравио Свјатјејшег и изразио радост због његовог учествовања у предстојећим богослужбеним свечаностима. Патријарх Српски је заблагодарио Епископу на љубазним речима добродошлице и изразио радост што се још једном налази у посети овој Епархији, истакавши у својој беседи дело Светог Севастијана, који је проповедао и ширио православље како у српском роду тако и међу другим народима, „а то управо треба да буде мисија Цркве све до данас – да наше двери буду отворене свима онима који желе да отворе своја срца Богу.“

Отварајући Свештенички симпосион, коме је присуствовало све епархијско свештенство, Патријарх се дотакао многих питања, посебно пастирских дужности, позивајући парохијско свештенство да води богоугодан живот. „Очи парохијана су свагда уперене према њиховом свештенику, а свештенику – пароху треба да је посебна обавеза старање око духовног васпитања своје деце, као и деце у парохији“, истакао је Патријарх. У наставку симпосиона вођене су дискусије.

Првог дана тродневних Епархијских дана заседали су Епархијски савет и Епархијска скуп-

штина. У Цркви Св. Стефана у Алхамбри свечаним вечерњем началствовао је Патријарх Иринеј. Појали су богослови Призренске богословије.

Да будемо жива Црква Божија

У недељу, 6. септембра, у Цркви Св. Стефана Патријарх Српски је произнео беседу у којој је истакао радост због великог броја верних и лепоту сабрања у Дому Божијем на сваком месту, где нас прате очи светих. „Господ се највише радује када украшавамо душу – живу Цркву“, истакао је Свјатјејши. У својој проповеди, Епископ Сан Франциска и Запада Венијамин говорио је о многим дивним особинама Светог Севастијана и о томе да је велики благослов што је он прибројан Лику светих не само за српску православну заједницу него и за сву пуноћу православља. Беседећи, Првојерарх Српски није могао

прикрити одушевљење због велелепног литургијског догађаја од значаја не само за Србе сабране овог викенда поводом канонизације: „Свети Севастијан није само српски светитељ. Он је светитељ све Православне Цркве. Тачно је“, приметио је Патријарх, „да смо административно подељени, али делимо исту веру, па смо – једна Црква!“

„Како је дивно и колики је то благослов што смо окупљени овде у цркви, у дому Божијем!“ – радосно је узвикнуо Патријарх српски Иринеј на крају Архијерејске Литургије трећег и последњег Епархијског дана Епархије западноамеричке. И заиста, велики је то благослов када се сваке године сва Епархија – свештенство и верници – окупе око свог Архијереја у најсветији дан седмице, у Дан Господњи, ради служења Евхаристије. Ове године су верници Западноамеричке епархије имали додатну радост што их је Првојерарх Српске Православне Цркве предводио у евхаристијској радости.

У току трпезе љубави уручен је Орден Светог Саве Рону Радаковићу и Брајану Герићу, двојци привржених чланова Западноамеричке епархије и активним члановима својих парохија.

Приредила О. С.

Извор: Епархија западноамеричка
и Радио Слово љубве

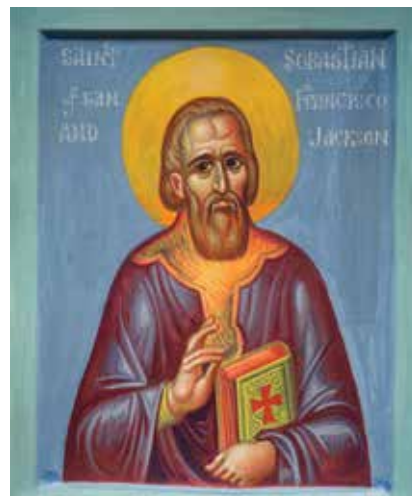

– Наставак извештаја о Патријарховој посети САД и Канади прочитајте у следећем броју Православља –

Канонизација Светог Севастијана Санфранциског и Џексонског

Ходио је стопама Светога Саве

Патријарх српски Иринеј је током свечане канонизације Св. Севастијана, у Цркви Св. Стефана у Алхамбри у Калифорнији, 5. септембра 2015. беседио о чудесном животу новопросијавшег, његовом изучавању богословља у иностранству и повратку у Сан Франциско.

По свом рукоположењу он је путовао широм континента. И кад год би чуо да негде постоји српска заједница ишао би да је посети, да разговара, да оснива парохије и да подиже цркве. Ходио је стопама Светога Саве“, беседио је Његова Светост Патријарх српски Иринеј у току чина свечане канонизације Светог Севастијана Санфранциског и Џексонског. Пространа Саборна црква Светог Стефана у Алхамбри била је тесна да би примила све вернике који су допутовали с многих страна света како би били сведоци причислења Сабору светих Севастијана, у суботу 5. септембра 2015. године. На уласку у препуну цркву, Патријарха Српског сачекало је бројно свештенство Западноамеричке, Источноамеричке, Новограчаничко-средњозападноамеричке епархије, Епархије канадске и други.

Поред Српског Патријарха, богослужили су архијереји: Архиепископ Димитрије; Архиепископ Сан Франциска и Западне Америке Кирил; Архиепископ Мексико Ситија и свег Мексика Алехо; Њ. П. епископи: народомински Јован, викар Московске епархије, Сава из Грузинске Патријаршије, Данило из Бугарске Патријаршије, новограчанички и средњезападноамерички Лонгин, источноамерички Митрофан, жички Јустин, захумско-херцеговачки Григорије и надлежни архијереј, Епископ западноамерички Максим.

По уласку Патријарха српског Иринеја у цркву, епископи Максим и Јустин су изнели икону Светог Севастијана Санфранциског и Џексонског из олтару и приказали је Његовој Светости и архијерејима. Епископ Лонгин је прочитао званичан текст – одлуку о про-

глашењу светим Светог Архијерејског Сабора од 26. маја 2015. године. После прочитане одлуке, ученици Призренске богословије су отпевали тропар Светом Севастијану. Тада су Патријарх и служашчи архијереји целивали икону Светог Севастијана.

У наставку је Архиепископ Димитрије одржао проповед после прочитаног јеванђељског зачала, при чему је навео јеванђељске речи: „Научите се од мене јер сам кротак и смиран у срцу.“

Високопреосвећени је истакао да је Свети Севастијан био и кротак и смиран у срцу, али исто тако и веома динамичан и обдарен и прилежан мисионар. Поседео је, по речима Архиепископа, три својства, а био је апостолске природе која га је учинила светим. Прво, био је сасвим предан вољи Божијој. Друго, носио га је занос док је ширио Јеванђеље, и

Његова Светост Патријарх српски Иринеј отпутовао је 3. септембра 2015. године у архипастирску посету Сједињеним Америчким Државама и Канади. Први и најважнији разлог за ово путовање јесте свечани чин прибројавања Лику (Сабору) светих двојице новопросијавших равноапостолних мисионара српског порекла: Епископа Мардарија (Ускоковића) и Архимандрита Севастијана (Дабовића). Свечаности, овим поводом, одржане су у петак, суботу и недељу (4, 5. и 6. септембра 2015), у седишту Епархије западноамеричке у Алхамбри (Лос Анђелес), у организацији Његовог Преосвештенства Епископа западноамеричког др Максима.

то не само међу њему драгим Србима, него и међу свима људима добре воље жељнима да чују Реч Божију. И најзад, Свети Севастијан је гајио љубав према народу повереном његовом старању и са сузама у очима старао се о њиховом спасењу.

Много верних приступио је Светој чаши, тако да је поред Његове Светости који је причешћивао, више свештених лица било распоређено по цркви да причешћују, па и оне изван цркве.

Уз ученике Призренске богословије певао је и хор састављен од певача из хорова широм Западноамеричке епархије.

Његова Светост је потом беседио о чудесном животу новопросијавшег Светог Севастијана, о томе како је изучавао богословље у иностранству, и да се најзад вратио у Сан Франциско да би ревностно преносио своје знање

о хришћанској вери српском народу. У знак захвалности Његовој Светости, Епископ Максим му је на крају Литургије уручио икону новопросијавших светитеља.

После трпезе љубави одржан је симпозион којим је председавао отац Јосија Тренам. Говорило је неколико гостујућих архијереја. Беседио је и Епископ Максим, који је био позван да говори о поступку канонизације. Како је икону која је изнета у цркви и показана народу изобразио отац Стаматис Склирис, он је говорио о томе како уметник радећи, покушава иконама да нешто захвати и учини бесмртним. Уметност живописања је једина уметност која успева у томе. „Кад сам изображавао Светог Севастијана“, казао је отац Стаматис, „ја га нисам сликао као историјску личност, него као неког кога ћемо поздравити у вечном Божијем Царству“.

Потом су прочитана писма црквених великодостојника упућена Епархији западноамеричкој поводом канонизације.

После тога је служена свечана вечерња на којој је Епископ Лонгин пожелео Његовој Светости Богом благословен имендан, празник Светог Иринеја Лионског.

Уследио је богат културно-уметнички програм у коме су учествовали – фолклорна група при Цркви Светог Стефана, као и чланови фолклорне групе „Авала“ при парохији у Сан Маркосу. Учествовала је и певачка група „Брезе“ из Цркве Светог Саве у Фениксу. Програм је окончан наступом српског композитора и певача Слободана Тркуље.

Приредила О. С.

Извор: Епархија западноамеричка

– У Даљу –

Освештана капела Патријаршијског двора

Пројојереј-сшаврофор Слободан Блажић

Патријаршијски двор у Даљу, 5. септембра 2015. године, био је место велике молитвене радости, којом је исписана још једна важна страница Епархије осјечкопољске и барањске. Наиме, у овој летњој резиденцији српских патријарха, надлежни Епископ осјечкопољски и барањски Господин Г. Лукијан освештао је и трносао генерално обновљену, уређену и опремљену капелу посвећену Светом првомученику и архиђакону Стефану.

Колико је овај догађај заиста значајан за целу Српску Православну Цркву понајбоље говори поглед у историју ових простора. У том смислу неопходно је да се нагласи, поред немерљивог духовног и канонског значаја за очување светог православља и уопште за опстанак Срба на простору Хабзбуршке монархије, Карловачка митрополија је, у оквиру свог двовековног градитељског раздобља, велики значај придавала изградњи црквено-престолних центара, односно резиден-

цијалних објеката. Једно од таквих црквених здања јесте Патријаршијски двор у Даљу, који је грађен етапно, од почетка 18. века до 1828. године, а највише заслугом карловачких митрополита Павла Ненадовића (1749–1768) и Стефана Стратимировића (1790–1836).

Током изградње двора у њему је оформљена и мала капела, посвећена Светом првомученику и архиђакону Стефану. Углавном у време Митрополита Стефана Стратимировића, за њу је израђен велелепни иконостас, који је сачуван до данас. С друге стране, временом је дошло до тешких искушења и страдања Срба на просторима које је некада покривала Карловачка митрополија, што се неминовно одразило и на православне сакралне објекте. За разлику од многих потпуно уништених српских светиња и других црквених грађевина током 19. и 20. века, Патријаршијски двор у Даљу је сачувао свој изворни архитектонски изглед. Међутим, како је током Другог светског рата био претворен у штаб немачких и уста-

шких војних јединица, доживео је тешко унутрашње страдање, од којег се није опоравио све до деведесетих година прошлог века.

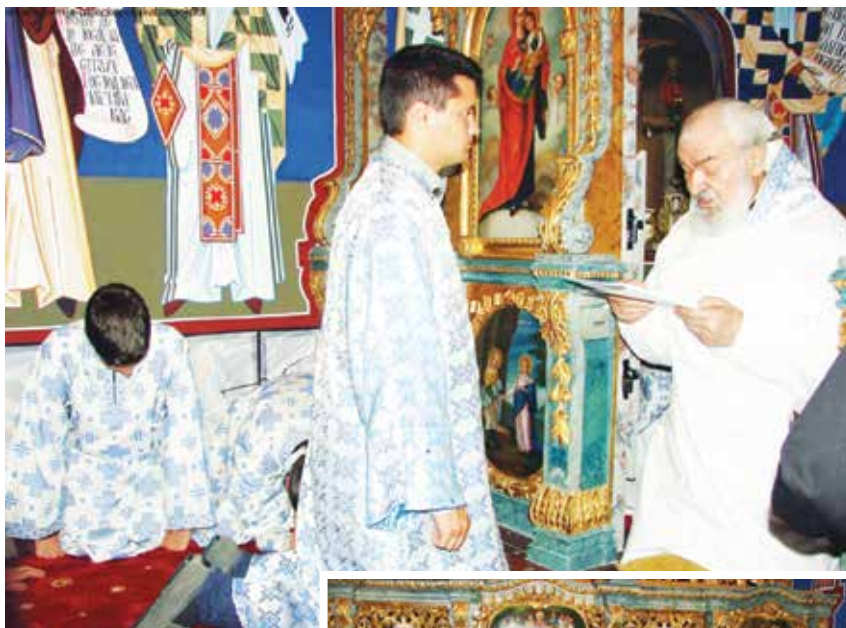
Када је почетком тих деведесетих година подручје данашње Источне Славоније и Барање постепено захватао крвави хрватско-српски рат, Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве, на свом редовном мајском заседању 1991. године, одлучио је да васпостави Епархију осјечкопољску и барањску, са седиштем у Патријаршијском двору у Даљу, те да на њен трон постави новоизабраног Епископа – Преосвећеног Лукијана (Владулова), дотадашњег игумана манастира Бођани. Испоставило се, ово је значило да ће Епархија осјечкопољска и барањска, после рата на овим просторима 1991. године, поред буђења замрлог црквеног живота, постати велико градилиште Српске Православне Цркве. Свакако, круна свих ових градитељских активности Преосвећеног Лукијана, у протекле пуне двадесет четири

Карловачка митрополија је, у оквиру свог дво-вековног градитељског раздобља, велики значај придавала изградњи цркено-престолних центара, односно резиденцијалних објеката. Једно од таквих црквених здања јесте Патријаршијски двор у Даљу, који је грађен етапно, од почетка 18. века до 1828. године, а највише заслугом карловачких митрополита Павла Ненадовића (1749–1768) и Стефана Стратимировића (1790–1836).

године епископске службе, јесте генерална вањска и унутрашња обнова Патријаршијског двора у Даљу, који је данас поново понос Српске Православне Цркве.

У склопу овог дугогодишњег темељног рада, генерално је обновљена и опремљена поменута капела Светог првомученика и архиђакона Стефана. Прво, конзервацију и рестаурацију сачуваног иконостаса, који је средином 19. века урадио Георгије Бакаловић из Сремских Карловаца, извела је Галерија Матице српске у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе АП Војводине. Затим, урађен је живопис у целој капели, а радове је изводио познати српски иконописац Драгомир Марунић. Направљен је Свети престо и нови под, од првокласног мермера. Између осталог, капела је примерно опремљена свим потребним Светим сасудима и богослужбеним књигама. Нови изглед овог најважнијег, молитвеног, дела даљског Патријаршијског двора данас је више него репрезентативан. Оно што је ипак најважније у вези са обнављањем дворске капеле јесте чињеница да је она сада, први пут, троносана. Овом приликом Преосвећени Лукијан је у Свети престо

положио честицу светих моштију Светог првомученика и архиђакона Стефана. Након троносања и освећења капеле, уз молитвено учешће епархијског свештенства, Владика Лукијан је началствовао Светом Архијерејском Литургијом. У току Литургије саслуживали су му Архимандрит Мирон (Вучичевић) из Даља, Архимандрит Герман (Богојевић), игуман манастира Успења Пресвете Богородице у Даљској Планини, протојереј-ставрофор Михајло Марјанац, архијерејски намесник барањски и парох дарђански, протојереј-ставрофор Милан Влаовић, парох боботски, протођакон Драган Сердар из Борова и ђакон Вукашин Цветојевић из Вуковара.

Ову радост у Епархији осјечкопољској и барањској још већом је учинило то што је Преосвећени Лукијан у новотроносној и освећеној капели обавио прво рукоположење од настанка ове светиње. У чин ђакон рукоположен је Марко Шукунда из Борова, докторанд на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Нови ђакон је рођен у Борову, 2. септембра 1988. године. Благословом Владике Лукијана уписао је и завршио Богословију Светог Јо-

вана Златоустог у Крагујевцу, као ђак генерације 2003/2007. По завршетку богословије, 2007. године уписује Православни богословски факултет Универзитета у Београду и завршава га 2011. године, са просечном оценом 10,00. Након завршетка мастер студија у трајању од годину дана, 2012. године уписао је докторске студије, које је ове године привео крају. Ђакон Марко Шукунда један је од предводника новог таласа високообразованих богослова и свештенослужитеља у Епархији осјечкопољској и барањској, који ће, по замисли и уз свесрдну подршку Епископа Лукијана, постати стубови Српске Православне Цркве и чувари светог православља на овим просторима. Управо, историјски догађај троносања и освећења капеле у даљском Патријаршијском двору јесте један од оних који осветљавају путеве Христовим трудбеницима, који враћају веру, наду и љубав. ■■

Поводом Црквене нове године
и Дана молитве за очување животне средине

Посланица Патријарха васељенског Вартоломеја

Његова Свесветлост Патријарх васељенски Вартоломеј је у својој Посланици поводом Нове црквене године и Дана молитве за очување животне средине изнео следеће:

Као што је познато, 1. септембар се сваке године на иницијативу Васељенске Патријаршије – а онедавно и Римокатоличке Цркве – обележава као Дан молитве за очување животне средине. Овога дана посебно се молимо Свевишњем Богу да унесе радост у своју творевину, тако да људски живот у њој буде радостан и плодан. Ова молитва обухвата и низ прозби да се неизбежне природне климатске промене могу десити и бити дозвољене до подносивог нивоа како зарад људског опстанка, тако и зарад одрживости ове планете.

Ипак, ми људи – било као појединачне групе или колективно – понашамо се супротно овом налогу. Наиме, ми потчињавамо природу на такав начин да се непредвидиве и нежељене промене догађају клими и природној средини, на које се негативно утиче док нормално функционишу са одговарајућим последицама за живот сам по себи. Кумулативан резултат поступака одређених појединаца, као и корпоративних и државних потеза када настоје да спроведу реформу природне средине тако да може произвести још више ресурса за оне које би их искористили, води једино уништавању творевине, коју је Бог створио добром и стога функционише на уравнотежен начин.

Они међу нама који су свесни опасности климатских промена, које се повећавају из дана у

дан, по нашу планету као резултат људских акција, подижу свој глас еда би предочили ову кризу, и позивају свакога да истражи шта се може учинити „тако да живот не буде изгубљен због похлепе“ (Декларација Уједињених нација).

Из овога разлога, као Васељенски Патријарх, ми смо провели много година настојећи да информишемо вернике своје Цркве и све људе добре воље о озбиљним ризицима који произлазе из све већег искоришћавања енергетских извора, што прети повећаном глобалном загревању и одрживости природног окружења.

Православни хришћани су научили од Светих Отаца да ограниче и смање своје потребе колико год је могуће. Као одговор на етос потрошачког друштва, предлажемо етос подвижничког живота, наиме, етос задовољавања само онога што је неопходно. Ово не значи лишавање, већ рационалну и уздржану потрошњу, као и моралну осуду расипања. „А кад имамо храну и одећу, будимо овим задовољни“ (1. Тим. 6, 8), како нас упозорава Апостол Господњи. И после умножавања пет хлебова и храњења пет хиљада људи, сам Христос заповеди својим ученицима да сакупе преостале комаде „да ништа не пропадне“ (Јн. 6, 12). Нажа-

Патријарх Вартоломеј благосиља реку Мисисипи; фото: patriarchate.org

Патријарх у Амазонској прашуми; фото: patriarchate.org

Патријарх на Гренланду; фото: patriarchate.org

лост, савремена друштва не желе да спроведу у живот ову заповест, предавши се расипништву и ирационалном изабљивању природних ресурса како би задовољили испразне жеље о просперитету.

Осврт Митрополита пергамског Јована (Зизјуласа)
на Енциклику папе Фрање *Laudato Si'* (одломак из опширнијег разматрања)

Богословље и екологија

Каква је веза између екологије и богословља? У традиционалним богословским приручницима, једва да се спомиње питање екологије; исто то важи и за академске наставне планове и програме богословских школа – римокатоличких, православних и протестантских. Посланица *Laudato Si'* посвећује цело друго поглавље овом питању, указујући на дубоке еколошке последице хришћанског учења о стварању. У овој посланици се истиче да је према Светом Писму „људски живот заснован на три основна и тесно повезана односа: са Богом, са нашим ближњима и са **самом земљом**“ (параграф 66). Овај трећи однос, тј. однос са Земљом, хришћанско богословље веома често игнорише у толикој мери да је амерички историчар Лин Вајт (Lynn White), у сада већ чувеном чланку у часопису *Scientist* (1967), оптужио хришћанску теологију да је одговорна за савремену еколошку кризу. Тачно је да је у хришћанској теологији људско биће толико уздигнуто изнад материјалне творевине како би људима било допуштено да је третирају као материјал за задовољење својих потреба и жеља. Људско биће је денатурализовано и у свом злостављању и злоупотреби библијске заповести од првих људи – „рађајте се и множите се и напуните земљу“ (Пост. 1, 28) – човечанство је охрабрено да искористи материјални свет несметано, без поштовања његовог интегритета и штавише светости.

Овај став према творевини није довео само до злоупотребе библијског учења, већ се у исто време супротставио основним начелима хришћанске вере. Једно од ових начела је вера у **оваплоћење Христово**. Преузимајући људску природу, Син Божији преузео је творевину у целини. Христос је дошао да спасе **сву твар** кроз оваплоћење, не само човечанство; према Св. Ап. Павлу (Рим. 8, 23) „сва твар заједно уздише и тугује“ чекајући своје спасење кроз човечанство.

Друго основно начело хришћанске вере које има значајне еколошке импликације односи се на саму суштину Цркве, која је **Света Евхаристија**. У прослављању Евхаристије, Црква приноси Богу ство-

Патријарх Вартоломеј и Митр. Јован Зизјулас; фото: amep.gr

рени свет у облику хлеба и вина. У овој светој тајни простор, време и материја се освећују; они су уздигнути до Творца са благодарношћу као Његов дар нама; творевина је свечано проглашена Божијим даром, а људска бића се уместо као власници творевине показују као њени **свештеници**, који је уздижу до светости божанског живота. Ово у мисли доводи речи Св. Фрање Асишког којима почиње ова посланица: „Слава Теби, Господе, кроз нашу сестру, мајку Земљу.“ Као што би Св. Григорије Палама и других грчки Оци рекли, читава творевина прожета је Божијим присуством преко Његових божанских енергија; све објављује Божију славу, као што каже Псалмопојац, а човек као свештеник твари предводи овај космички славопој величања Створитеља. Овај начин разумевања места и мисије човечанства у творевини заједнички је и источном и западном хришћанском предању, а од посебног је значаја за неговање еколошког етоса.

Превод са енглеској:
Снежана Крућниковић
и Срећко Петровић

Извор: Metropolitan John (Zizioulas) of Pergamon, „A Comment on Pope Francis' Encyclical *Laudato Si'*“ (Theology and Ecology), <https://www.patriarchate.org>.

Међутим, такво понашање се може преокренути на начин да се стварају природни ресурси и енергије на прикладнији начин.

Браћо и сестре, децо у нашем заједничком Господу и Створитељу,

Људска бића су уништила творевину својом похлепом усредсређујући се искључиво на ову земљу и на своје овоземаљске користи, које настојимо стално повећавати као „безумни бога-

таш“ у јеванђељској причи (Лк. 12, 13–21). Ми занемарујемо Светога Духа, у којем живимо и крећемо се и јесмо. Ово значи да одговор на еколошку кризу може бити успешно остварен само

у Светом Духу, чијом благодаћу су наши људски напори благословени и сва се твар обнавља, враћајући се у своје првобитно стање, као што ју је створио и наменио Бог — наиме, да буде „веома добро“. Ово је зашто је одговорност човечанства, које је као Божији сатворац обдарено слободном вољом, огромна кад је у питању било какав одговор на еколошку кризу.

Ова земља личи на „огромну гомилу смећа“ (Папа Фрања, *Laudato Si'*, 2015). А нечистоћа подразумева више него пукe материјалне ствари; она углавном подразумева духовне ствари. Постоје нечистоте које суштински потичу из страсних мисли човекових. Са чврстом вером у Сведржитеља и Творца све твари, ми православни хришћани смо позвани да обавимо посао проповедника и мисионара кад је у питању заштита твари. Другим речима, позвани смо да изнова и стално подсећамо на радосну јеванђељску поруку савременом узнемиренom свету и да разбудимо успавану духовну природу човечанства разноврсно и различито растрзану како бисмо проносили поруку наде, мира и искрене радости — мира и радости Христа.

То је оно у шта верујемо и објављујемо са најсветијег апостолског и патријарашког васељенског престола. И ми позивамо све на трезвеност у животу, очишћење страствених мисли и себичних мотивација, како бисмо могли живети у хармонији са својим суседима и са Божијом творевином...

Ово је наша порука, убеђење и опомена свима: Стојмо смерно; стојмо у страхопоштовању пред Божијом творевином!

Извор: Васељенска Патријаршија
Информативна служба СПЦ (сцп.срб) ■■

Патријарх васељенски Вартоломеј

У низу семинара организованих између 1994. и 1998. године на острву Халка у близини малоазијске обале, скренули смо пажњу на блиску везу између појмова екологије и економије. Оба ова појма деле заједнички корен од грчке речи *oikos*, која значи „дом“, „кућа“. Стога није било никакво изненађење за нас да наш вољени брат папа римски Фрања отвара своју енциклику, која је објављена у Ватикану, упућивањем на Божију творевину као на „наш заједнички дом“.

Нити је изненађење за нас било то што је папа Фрања нагласио екуменску димензију бриге за творевину — термин „екуменизам“ такође дели исто етимолошко порекло као и речи „екологија“ и „економија“. Истина је да нас, изнад било којих доктринарних разлика које могу да карактеришу различите хришћанске конфесије, и изван свих верских несугласица које могу раздвојити различите верске заједнице, Земља сједињује на јединствен и изузетан начин. Сви ми на крају делимо земљу која је под нашим ногама и дишемо исти ваздух из атмосфере наше планете. Чак и ако не уживамо светске ресурсе подједнако или правично, ипак смо сви одговорни за њихову заштиту и очување. Управо зато ова папска посланица говори о потреби за „новим дијалогом“, „процесом образовања“ и „хитном акцијом“.

Како је могуће да некога не дотиче критика наше „потрошачке културе“ или наглашавањем „општег добра“ и „заједничке прерасподеле добара“? А шта је са глобалним проблемом чисте воде који је од животног значаја, као што смо истицали

више пута током претходне две деценије окупљајући научнике, политичаре и активисте ради истраживања изазова који прете Средоземном мору (1995), Црном мору (1997), Дунаву (1999), Јадранском мору (2002), Балтичком мору (2003), реци Амазону (2006), Северном мору (2007) и реци Мисисипи (2009)? Вода је божански симбол у светским религијама; истовремено, она је најделивији елемент свих земаљских ресурса.

На крају, међутим, било какво неслагање око земље или воде неминовно доводи до онога што папа назива „падом у квалитету људског живота и распадом друштва“. Како би то могло да буде другачије? Напоследку, брига за природно окружење је у непосредној вези са бригом за питања социјалне правде, а посебно са питањем глади у свету. Црква која занемарује да се моли за природно окружење је Црква која одбија да понуди јело и пиће страдалном човечанству. Истовремено, друштво које игнорише заповест да се брине о свим људским бићима јесте друштво које злоставља саму творевину Божију.

Стога, папина дијагноза се не доводи у питање: „Ми се не сучавамо са две одвојене кризе, једном кризом животне средине и другом друштвеном, већ са једном сложенom кризом која је и друштвена и еколошка.“ Заиста, како он наставља даље, потребан нам је „приступ који обједињује борбу против сиромаштва, враћање достојанства обесправљенима, и заштиту природе“. Следствено томе, не изненађује чињеница да је папа забринут за проблеме као што су незапосленост и становање и посвећен истима.

о Енциклици папе Фрање *Laudato Si'*

Екологија, економија и екуменизам

Патријарх Вартоломеј и папа Фрања са државницима саде маслину; Ватикан 2014. г. (фото: goarch.org)

Патријарх Вартоломеј и папа Фрања у Јерусалиму, мај 2014. г. (фото: pravmir.com)

Призивајући надахњујуће речи Светог Писма и класика хришћанске духовности Истока и Запада (посебно из пера таквих светитеља као што су Св. Василије Велики и Св. Фрања Асишки), и истовремено присећајући се драгоценог рада римокатоличких бискупа широм света (нарочито у оним областима у којима је отимање земље довело до недаћа сиромашних), папа Фрања предлаже нове обрасце и нове приступе за разлику од досадашњих приступа „детерминизма“, „непоштовања“ и „господарења“.

Године 1997. смерно смо указали на то да је наношење штете Божијој творевини равно греху. По-

себно смо захвални папи Фрањи због признавања нашег инсистирања на потреби да се прошири уски и индивидуални концепт греха; поздрављамо његово наглашавање „еколошког преобраћења“ и „помирења са творевином“. Штавише, поздрављамо приоритет који папска енциклика даје „празновању одмора“. Добродетељ созерцања или тиховање изражава лепоту ишчекивања Божије благодати и зависности од ње; по истом принципу, дисциплина поста или уздржање открива моћ нежељења или жељења мањег. И једно и друго су одсудни у култури која наглашава потребу да се пожуре,

и превласт „жеље“ појединца над глобалним „потребама“.

У трећој години блаженог служења нашег брата папе Фрање, за истински благослов сматрамо то што нам је дато да делимо заједничку бригу и заједничко виђење за Божију творевину. Као што смо навели у нашој заједничкој декларацији током нашег ходочашћа у Јерусалим прошле године:

„Наше је дубоко убеђење да будућност људске породице зависи и од тога како штитимо – колико промишљено и саосећајно, уз правду и правичност – дар творевине који нам је наш Створитељ поверио... Заједно, завештавамо своју посвећеност подизању свети о старању за творевину; апелујемо на све људе добре воље да размотре мање расипничке и скромније начине живљења, искажу мање похлепе и више милосрђа за заштиту Божијег света и добробит Његовог народа.“

Превод са енглеског:
Снежана Крујниковић
и Срећко Пејровић

Извор: Ecumenical Patriarch Bartholomew, „Ecology, Economy and Ecumenism“, *TIME Magazine*, June 18, 2015 (<http://time.com>). ■■

Разговор с протојерејем-ставрофором др Дарком Ђогом

Поново о гностицизму

Разговарао Благоје Пантелић

Сурови и плитки прагматизам је начин постојања данашњег човјека, „ван“ Цркве, а често, нажалост, и „у Цркви“. Патриотизам се не сипа у трактор, а књига о гностицизму не одговара парохиским потребама. И тачка. Мора се признати да смо за такво стање и сами криви.

Протојереј-ставрофор др Дарко Ђого, декан је Православног богословског факултета „Свети Василије Острошки“ Универзитета у Источном Сарајеву, и наш најистакнутији православни теолог млађе генерације. Досада је објавио десетине научних радова на српском и енглеском, и превода са неколико савремених и класичних језика, публикавао је своју докторску дисертацију *Христос, митос и есхатон – једно православно чишћење Рудолфа Булмана и Јирџена Молмана* (Београд: ИТИ, 2011) итд. Недавно је објавио и своју другу монографију – *Гностички мит и мит о гностицизму (Поново проширив јереси)*, што је и повод за овај наш кратак разговор.

На први поглед чини се да је гностицизам анахрона тема, да ли је заиста тако?

– Вјерујем да се на први поглед чини. Могу да претпоставим да ће највећи дио људи који погледају књигу прочитати само наслов и одмахнути руком – књига о гностицизму, шта ће то коме? Нажалост, сурови и плитки

прагматизам је начин постојања данашњег човјека, „ван“ Цркве, а често, нажалост, и „у Цркви“. Патриотизам се не сипа у трактор, а књига о гностицизму не одговара парохиским потребама. И тачка. Мора се признати да смо за такво стање и сами криви, јер у црквеном образовном систему недовољно пажње посвећујемо знаковима времена и стању духа око нас. Зато је могуће да гностицизам, који је и данас изузетно присутан и у свјетској и у нашој култури, доживљавамо искључиво као плусквемперфект и занимљивост из црквене историје, а неке друге теме, које јесу буре у чаши воде и које су микротеме теолошких кружока доживљавамо као епохалне и значајне за онтоисторију свијета. Као одговор на питање о анахроности бављења гностицизмом, напоменућу да су се од великих српских писаца 20. вијека, Д. Киш и Б. Пекић експлицитно изјаснили као „гностици“ (остаје отвореним питање шта су тиме хтјели да кажу), док, ако изузмемо Владику Николаја и Оца Јустина који, поред тога што су светитељи Цркве, спадају и у ред наших највећих књижевни-

ка, ја не знам ниједног прворазредног писца 20. вијека који се изјаснио као хришћански писац. Могуће је рећи да су идеолошка лутања тог вијека крива за то, али и та лутања су допринијела да се бар два наша писца изјасне као „гностици“. И то нешто говори, зар не?

Гностицизам је, колико знамо, један од ретких хетеродоксних религиозних светоназора, који већ скоро два миленијума егзистира упоредо за хришћанством. Како објашњавате ту виталност гностичког начина расуђивања?

– Да, мислим да су аријанство и гностицизам једина два хетеродоксна виђења која битно утичу на европску културу и данас (сјетимо се одличних запажања Оца Јустина о аријанству западне културе. Она су, узгред, остала код нас само као пароле за изражавање политичке фрустрације Западом, а могле су да послуже као програм за једно дубље загледавање недостатака западне цивилизације). Парадоксално је да два правца који нису имала историјске сљедбенике (ако изузмемо мандејце и,

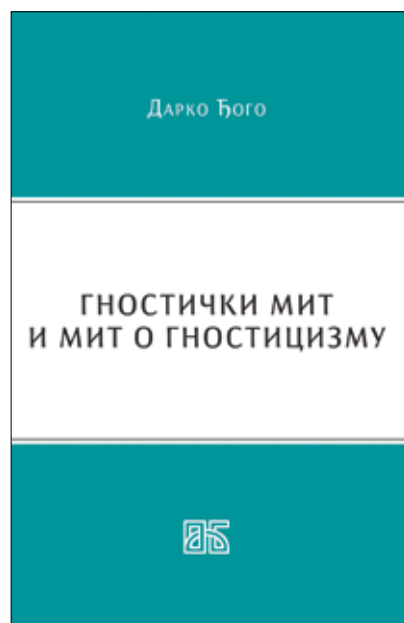

само донекле, протестантске антитринитарце), имају најдубљи утицај на данашњег европског човјека. Виталност гностицизма се може објаснити многим разлозима. Најприје, гностицизам је један од историјских видова дуализма, а дуализам је, како напомињу К. Г. Јунг, В. Јеротић и Х. Јанарас, пријемчив својом једноставношћу. Зло и страдање су наша темељна искуства, а кад њихово постојање објасните исконском злошћу свијета у коме живите – ето рудиментарног гностицизма! А траума свијета, осјећај да је свијет сам по себи крив за то како нам је, да свијет више није космос, блиска је данашњем човјеку (изузетно су занимљива и мени су била нарочито инспиративна истраживања Душана Крцуновића, доцента на Филозофском факултету у Никшићу, која говоре о томе). Такође, гностицизам је имао неколико елемената који су пријемчиви свакоме: осјећај посвећености у тајне, повлашћености, осјећај презира према маси и сопствене алтернативности. Све су то елементи који га чине привлачним и данас. Лаж те емпатије између гностицизма и модерне јесте у томе што ти елементи доживљаја свијета данас постоје изван свог првобитног окружења, изван осјећаја метафизичке носталгије који историјском гностицизму не можемо порећи. Тако да, мој закључак је био: гностицизам опстаје и чини се снажно уплетеним у модерну, али гностички мит је данас средство којим се изражавају сопствена идејна схватања, која су најчешће лишена метафизичке потке древне јереси.

Реците нам нешто више о књизи, о њеној структури и садржају.

— Књига носи наслов *Гностички мит и мит о гностицизму* (поднаслов *Поново против јереси*). Њен наслов јесте њен садржај,

али најприје да разјасним поднаслов. Желио сам да, у лице постмодерни, рехабилитујем појам „јереси“ који је постао политички некоректан. Не могу сада да улазим зашто су и „догма“ и „јерес“ проскрибовани и дискредитовани у нашим хуманистичким наукама, али мислим да је неопходно вратити их као легитимне и пунозначне појмове са основним значењем: „доживљена и мишљена истина“ и „диоба од истине, лаж“. Не може све бити истина и лаж. Зато сам налазио за сходно да измуцам једну нову књигу о гностицизму, а Св. Иринеј нека опрости што није на нивоу његовог величанственог дјела (које је умногоме послужило као узор). Што се тиче самог садржаја, први дио књиге настоји да открије елементе подударања духа времена модерне и постмодерне и позне антике у којој се појављују хришћанство и гностицизам. Друго поглавље је поглавље о умјетничкој, првенствено књижевној основи, философији гностицизма, модерне и хришћанства. Треће поглавље казује гностички мит у огледалу хришћанства и модерне. Четврто поглавље настоји да демитологизује лик гностика онаквим каквим га је, према сопственој идеолошкој слици и прилици, сликала модерна религиологија и књижевност (посебно сам обратио пажњу на радове Е. Пејгелс јер њени радови у српском преводу су били најзначајнији и најутичајнији за формирање слике о гностичку, све до објављивања тематског *Ошачника* о гностицизму). Пето поглавље анализира гностичке слојеве код Д. Ђосића, И. Андрића, Б. Пекића и У. Ека. Можемо да волимо или не волимо неке од ових имена, али сви су значајна имена без сумње и сви су честа штива нашег свијета који још чита. Завршно поглавље је названо

Дарко Ђого, *Гностички мит и мит о гностицизму* (Поново против јереси),
Фоча: ПБФ Св. Василије Острошки –
Београд: Агенција за издаваштво
Бернар, 2015, 260 стр.
ISBN 978–99955–722–8–0

„Зашто ништа, а не радије постојање?“ Алузија је очигледна. Поговор о. Владислава Топаловића сумира и представља књигу и мени много значи.

Зашто сте одабрали да у последњем поглављу одаберете баш те књижевнике?

— Донекле сам одговорио на то питање у претходним, али дозволите ми да понешто појасним. За сваког од њих је релативно лако наћи тај „гностички“ слој. Питање које остаје јесте да ли је тај „гностицизам“ који нам они сами нуде и сугеришу нам – истински гностицизам. Неки мој општи закључак је да углавном није, тј. да је гностицизам у већој или мањој мјери начин да се изгради сопствено оспоравање хришћанског виђења свијета, али да постоје озбиљни разлози зашто никога од њих не можемо сматрати аутентичним гностиком. Напоменуо бих да сам имао намјеру да се бавим и М.

„Вријеме је да се вратимо у нашу културу не само тако што ћемо очекивати да нас неко тамо загрли и прихвати, него тако што ћемо се ми подухватити онога што се око нас дешава.“

Павићем, али сам после објављивања изузетне књиге Кристијана Олаха *Књига Бој* помислио: Кристијан је рекао све што има да се каже на ту тему. Вратићу се Д. Кишу кога још увијек нисам довољно упознао да бих могао да напишем нешто о њему. М. Диздар је такође занимљив са својим митом о добрим Бошњанима и завјером против њих, мислим да нећу одустати ни од истраживања те теме. А Његош и *Луча микрокосма* су моје стално штиво и засигурно ћу написати нешто о томе.

Да ли, поред поменутог, планирате можда да истражите и још неке аспекте ове теме? Гностицизам у савременој кинематографији или сликарству звучи занимљиво?

– Да, планирам да ускоро напишем један рад који сам изоставио из књиге јер ми је потребно још времена за истраживање, а чија ће тема бити *Гностицизам и романтизам*. А затим и радове које поменух. Што се тиче сликарства и кинема-

тографије – мислим да се њима нећу вратити у контексту гностицизма. Ако Бог да здравља, поред неких планова везаних за писање књиге о основама вјере, тј. богословља, следећа књига коју конципујем носи назив *Сјасишљ 20. вијека* и говориће о лику Христа у умјетности 20. вијека и не само у књижевној, него и у филму и сликарству, онолико колико ми моје аматерство у тим умјетностима буде дозвољавало. Свакако да ћу настојати да откријем и гностичке или „гностичке“ слојеве. Ипак, више бих волио да књига коју сада имамо у рукама послужи као позив на повратак богословља из бављења самим собом у дијалог са књижевношћу, философијом, историјом културе. Ја сам је намјерно писао тако да се обраћа аудиторијуму ширем од богословског. Вријеме је да се вратимо у нашу културу не само тако што ћемо очекивати да нас неко тамо загрли и прихвати, него тако што ћемо се ми подухватити онога што се око нас дешава.

Распадање породичних и брачних веза карактерише најдраматичнију кризу модерног српског друштва. Нестанак љубави као највеће мистерије живота, лоши супружнички односи у којима нема поштовања, пријатељства и блискости, велики социјални изазови неминовно су довели до пуцања породице.

Шта се догађа са децом за коју мајка или отац немају безусловну љубав, која бивају напуштена и одбачена из својих биолошких и социјално запуштених породица (родитељи алкохоличари, наркомани, малолетници), или са децом чији су родитељи остали без средстава за живот, бебама које су напуштене, децом чији су родитељи умрли? Да не би завршили на улици, деца се смештају у институционализоване домове за незбринуту децу или код хранитеља или усвојитеља.

Подаци кажу да више од 7.500 деце у нашој земљи расте одвојено од породица. У Србији има преко 4.500 активних хранитеља који брину о 5.500 деце, а само у Београду недостаје преко 100 подобних хранитељских породица које би посвећено и с љубављу подизали напуштене малишане који чекају на најважнију подршку у свом тешком животу – породицу.

Усвојена деца трајно добијају своју породицу док се у хранитељску породицу дете смешта привремено, на одређено време док се створе услови да се дете врати биолошким родитељима, да на усвајање или напуни осамнаест година, после чега престају сва права и обавезе хранитеља и државе. Хранитељи се воде као запослени при центру за социјални рад и за свој рад и издржавање детета добијају накнаду и пензионо и здравствено осигурање. Хранитељску породицу могу чинити супружници са и без своје деце, али и без брачног друга.

Тенденција у нашој земљи је да

Разговор са Добрилом Грујић,
директорком
Центра за породични смештај и
усвојење Београд

Верујући људи су идеални хранитељи

Разговарала Славица Лазих

Уколико имају среће, деца која остану без родитељске љубави, доспеће у хранитељску породицу, или ће бити усвојена. Остали остају у домовима, што је најгоре решење. Колико знамо о хранитељству и усвајању, колико љубави и подршке добијају деца у овим породицама? Хранитељ мора да негује верска осећања детета и створи здраву породичну средину из које ће изаћи јака личност. Хоћемо ли препознати хранитељство као нашу шансу да као хришћани учинимо срећним детињство хиљадама напуштене деце?

се домски смештај деце смањи и увећа хранитељство, које се показало као узорно решење јер деца показују сјајне успехе у школи (60% одличних и врло-добрих). У те породице долазе деца од рођења до адолесцената и води се рачуна да дете које долази буде најмлађе од деце коју породица већ има, да би му се посветило највише пажње. У Карађорђевог законика постављене су основе које и данас живе и постале су светски стандард када је у питању хранитељство – да сродничка или друга угледна породица која прихвати дете о коме мајка не може да се брине, мора имати услове и добро се старати о детету, у чему ће је држава финансијски подржати.

Да ли смо као друштво спремни да сагледамо последице нарушених породичних вредности и односа и дамо шансу деци која су остала без љубави биолошке породице?

– Функционална, примарна породица је основни модел идентификације, јер даје топлину, љубав, осећај да је дете на првом месту. То је породица која није оптерећена болестима зависности, у којој постоји поштовање свих чланова и између партнера и она је здрава средина из које ће изаћи најснажније личности. Нажалост, све је више деце која одрастају без својих родитеља. Наше искуство говори да заштита деце у домовима за незбринуту децу када је у питању задовољавање основних потреба у емоционалном развоју

даје депримирајуће резултате. С друге стране, хранитељске породице су веома успешне у одгајању деце уколико разумеју потребе ове деце, имају емпатију за њих, када их не осуђују, када није дискриминаторска, када не поставља полне, националне, социјалне и верске разлике, када негује порекло детета и свакако најважније – када нуди детету своје породичне вредности, а пре свега блискост и сигурност која ће довести дете у равнотежу и омогућити му да се развија у складу са оним што јесте и што може.

Колико је сложен задатак хранитеља?

– Тешко је и одговорно бити хранитељ. Деца у хранитељску породицу улазе у различитом узрасту, са раз-

личитим животним искуствима и најчешће са озбиљним последицама тешког живота у раном узрасту. Хранитељи морају да се добро поставе према великим проблемима деце, који почињу са емоционалним проблемима, преко идентитета, здравственим ограничењима (деца долазе са одређеним застојима у развоју), недостацима у образовању, лошим навикама и проблематичном понашању. Све то не може да се успостави ако не постоји блискост! Када се дете осећа сигурним и вољеним у хранитељској породици, почиње да се отвара, да се везује и има капацитета за даље напредовање.

Дужност хранитеља је да брину о идентитету и верској опредељености штићеника.

Како се то спроводи у реалном животу?

– У задњих 15 година, када смо постављали нове стандарде у хранитељству, посебно смо инсистирали да је најважнија ствар неговање идентитета детета, где спада брига за верску и националну припадност. Не само да дете буде упознато са именом и презименом биолошких родитеља, јер га то у ширем смислу чини личношћу, већ смо увели обавезу да хранитељска породица мора да зна и да негује верска осећања детета. Дете треба да прихвати себе и да се не стиди онога шта је. Треба да га оснажимо да може да каже: Ја сам дете на хранитељству, моји родитељи нису могли да брину о мени, о мени брину моји хранитељи! Припадност религији нам је важна и ми током процене потенцијалних хранитељских породица испитујемо коју славу славе, да ли би били спремни да прихвате дете које је друге националности или друге вероисповести и од хранитеља тражимо да не намећу своју верску припадност овој деци. Наш приступ је да је познавање друге вере богатство и да хранитељи који су, можда, прихватили дете друге вероисповести морају да обележавају славу, Ускрс и Божић и остале зна-

чајне празнике које обележава биолошка породица. Деца нису бирала породицу и веру у којој ће се родити, то им је дато, а ми морамо да уважавамо свакога ко је други и другачији.

Читава организација живота хранитеља мора бити посвећена детету. Било је људи који су били посвећени само и искључиво црквеном животу, а потпуно су занемарили децу. Захвалили смо им се, јер не могу бити хранитељи. Сигурно је да су они који истински верују добри хранитељи. Хранитељство је врло изазовно, хранитељи пролазе кроз тешке фазе и само они који су упорни, стрпљиви и верују да чине добро дело могу да издрже. Када некоме дајете добро – добрим вам се враћа.

Да ли постоје случајеви да су хранитељске породице покушале свесно да асимилију дете у верском и националном опредељењу и како то спречавају?

– Не желимо да се детету намеће идентитет. Али, чињеница је да ће дете које проведе детињство у рецимо, православној породици, примите део те верске културе. Дете ће одлучити коју ће веру прихватити и како се лично осећа. Не смемо омаловажавати, оспоравати и негирати детету право да се одреди. Неприхватљиво је да га водимо ка томе да се стиди зато што је тамније пути, рођено у некој махали, или су му родитељи кренули лошим путем. Не можемо наметнути детету одговорност за то одакле потиче јер свака нација, свака вера, сваки човек има вредност, достојан је поштовања и када га тако посматрамо, имаћемо мање предрасуда. Хранитељи имају право да дете изабере према полу, узрасту, националности.

Највећи проблем имате са смештајем ромске деце и деце са сметњама у развоју?

– Недостају нам заинтересоване хранитељске породице које су спремне да брину о деци са смет-

њама у психофизичком развоју, израженим здравственим тешкоћама или поремећајима понашања. Морам да истакнем да деца која су имала тешка животна искуства имају и одређене тешкоће и сметње у развоју и да није мали број оних родитеља који напуштају децу са нижим интелектуалним потенцијалима и органским болестима. Те тешкоће заједно са хранитељима освестимо и помажемо им у раду са таквом децом. Довољно је да је дете рођено у породици, затим живело у дому, па доспело у хранитељску породицу – та промена узрокује тешкоће са којим се оно суочава и на чему је потребно радити. Сви желимо да имамо здраво дете. Када је у питању хранитељство је исто, и ми морамо да мотивишемо хранитељске породице да нам не би таква деца остајала у домовима. То је можда највећи успех који смо постигли – да мењамо ставове и долазимо до добрих људи који заиста желе да помогну неком детету, да брину о малишанима који имају изазовније понашање, озбиљније застоје и који схватају да је управо помоћ тој деци и подршка њиховом развоју нешто што је њихов највећи успех.

Како процењујете да ли је неко подобан за хранитеља и има ли доста оних који се прихватају „посла“ јер тиме остварују накнаду?

– Доживели смо да читава генерација људи у средњим годинама остаје без посла и да се окрећу хранитељству афирмишући себе у новој улози. Они су јако добри хранитељи. Добијају симболичну накнаду за свој рад. Понекад не могу да препознају хранитеље који добију дете, јер добију и нову енергију. Тешко је и сложено бити хранитељ, а оне који се опредељују и успеју чека велика духовна сатисфакција. Не могу сви да буду хранитељи, преко половине заинтересованих одбијемо. Током обуке и припреме која траје два и по месеца, сами кандидати схвате јесу ли за ту улогу.

Каже се „никад не можеш да волиш туђе, као оно што си родио“, а ипак искуство хранитеља говори и да су те везе дубоко емотивне, потпуно родитељске?

– И када престану да добијају надокнаду, хранитељи често задржавају децу и помажу им. Постоје хранитељи који поклоне плац, помогну деци да сазидају кућу, направе им свадбу. Када се девојка удаје, осећају се као отац и мајка. Они јесу породица. За одрастање је важно ко вас је и како подржавао. Хранитељске породице остају за цео живот. Браћа и сестре се, по правилу, смештају у исту хранитељску породицу. Усрећити дете, пружити му љубав и дом је диван и хуман гест.

Хранитељство је тешко јер је привремено, увек постоји могућност да ће дете бити враћено родитељима или сродницима или да оде на трајно усвајање а хранитељ се веже за дете и тешко то поднесе. Зашто се трајно решење у виду усвајања, када то затражи хранитељ, ретко омогућава?

– Од првог дана сви знају да хранитељство није усвајање. Када дође време, дете иде назад биолошким родитељима или одговарајућем усвојитељу. За то морате бити спремни и довољно јаки. Хранитељи немају никакве законске обавезе према детету након одласка, али је за дете корисно да одржавају везу, без обзира на ком је узрасту. Искључивањем једне љубави не ствара се простор за нову. Изузетно хранитељи могу да усвоје дете и постану усвојитељи, па родитељи. Законских проблема нема, у пракси теже иде. Преко 70% деце остварује контакте са биолошким родитељима и сродницима док су у породици хранитеља.

То је дирљива љубав, хранитељи се јако везују за дете, штите га као да су га сами родили. Љубав је кључ, јер вас та деца натерају

Милунка Савић, жена невероватног срца, ошхранила је уз једно своје, и 30 туђе деце и животи посветила хранитељству, што је посебан подвиг када је хранитељство у питању. Зашто нема фонда са њеним именом?

– Црква може и треба да има битну улогу у промовисању хранитељства и упућивању на хранитељство код верујућих људи. Волели бисмо када би овај интервју покренуо заједничке активности које би помогле деци без родитељског старања и можда чак покренуле овај фонд. Желимо да се повежемо са нашим Црквом, то би покренуло многе људе којима је на срцу пожртвовање и љубав за децу.

Многи људи Вам се пријави за хранитељство – да ли су верујући људи, који живе у складу са Божијом благодаћу у душевно-духовној љубави према брачном другу и хришћански васпитавају децу, добар пример хранитељске породице и самим тим подобни хранитељи?

– Црква негује праве људске вредности. Верујући људи, који су окренути вери, чини ми се, то могу својим примером најбоље да покажу и сматрам да су сјајни хранитељи. Ми имамо доста хранитеља код којих препознајем тај хришћански мотив да истински помогну неком другом, премда све чешће чујемо да моралне вредности девалвирају и да ишчезава хуманост међу нама. С друге стране, бављење хранитељством омогућава целој породици да се врати правим, исконским вредностима које су свакако хришћанске, као што је солидарност, помоћ, разумевање, емпатија. Мислим да ту вера може много да помогне и да се треба враћати тим вредностима, читати предано и са прихватањем Свето Писмо и живети по тим начелима.

да се вежете за њих и да их заволите као своје дете. За децу која од рођења дођу у хранитељску породицу (напуштене бебе у породицишћима), она је примар-

на и то одвајање је много теже. Сматрам да је хранитељство најплеменитији чин у свету у коме има толико гладне, жедне, напуштене и измучене деце. ■

Боби Фишер у Београду
1992. г. (фото: Ag.rtr)

Боби Фишер: прогнани пријатељ српског народа

др Александар Раковић

Светски првак Боби Фишер у Београду би, поред улице, могао да добије и спомен-плочу. На неком пригодном месту у српској престоници где је играо шах.

Роберт Џејмс Фишер (Боби Фишер) је рођен 9. марта 1943. у Чикагу. У раној тинејџерској доби је показао не свакидашњи шаховски таленат, а с петнаест година је постао велемајстор и први пут је освојио Шаховско првенство Сједињених Америчких Држава (1958). Те године је посетио Београд, а на турнирима у Југославији играо је 1958. и 1959. године. Даље, Боби Фишер је био члан репрезентације „Остатка света“ која је у марту и априлу 1970. у Мечу столећа у Београду, у Дворани Дома синдиката, поражена од неприкосновене шаховске репрезентације Совјетског Савеза. Међу десеторицом репрезентативаца „Остатка света“ тада су били и југословенски велемајстори: Светозар Глигорић, Милан Матуловић и Борислав Ивков.

Вечерње новости су биле организатор првог Фишеровог доласка у Београд (9. јул 1958). Београдски дневни лист је тада писао да је Боби Фишер био права атракција на београдским улицама. Шетао је Београдом од Кошутњака до Калемегдана, одговарао на питања љубитеља шаха и других знатижељника. Између Београда и Фишера су се 1958. родиле прве емоције.

Пошто је 1971. стекао право да изазове светског шаховског првака Бориса Спаског, совјетског велемајстора, Фишер је сматрао да меч за светског шампиона 1972. треба да буде игран у Југославији. Спаски је, с друге стране, желео да игра меч у Рејкјавику на Исланду. С тим у вези, Светска шаховска федерација (ФИДЕ) је одлучила да Рејкјавик буде домаћин овог историјског меча. Упркос томе, Фишер је победио Спаског и у септембру 1972. постао светски шаховски првак. На светском трону је остао до 1975.

Када је требало да брани титулу против изазивача, совјетског велемајстора Анатолија Карпова, Фишер је Светској шаховској федерацији (ФИДЕ) испоставио нове услове који нису до краја били прихваћени. Фишер се стога одрекао титуле „светског шампиона у шаху у организацији ФИДЕ“, али је себе и даље сматрао светским шаховским прваком. С тим у вези, Карпов је 1975. без борбе у финалном мечу постао легитимни светски шаховски првак.

После скоро двадесет година боравка далеко од очију јавности, Боби Фишер је прихватио да са Борисом Спаским одигра још један меч као својеврстан наста-

вак њиховог меча за светску титулу (1972). Фишер је инсистирао да се догађај сматра мечом за титулу светског првака, а себе је и даље видео у том својству. Меч је од септембра до новембра 1992. одржан у Савезној Републици Југославији, прво на Светом Стефану у Републици Црној Гори, а потом у Београду у Републици Србији.

Према пропозицијама, играло се на десет победа у партијама. Меч је прво игран на Светом Стефану, а после пете победе једног од шахиста меч би био настављен у Београду до коначне десете победе једног од шахиста. Награда за овај меч је износила 5 милиона америчких долара, победнику је следовало 3,35 милиона америчких долара, а пораженом 1,65 милиона америчких долара. Фишер је и 1992. победио Спаског. После тридесет одиграних партија резултат је био 10:5 за Фишера уз 15 ремија.

Показало се, међутим, да је овај меч за Фишера у животном смислу био и преломнији од оног који је 1972. игран у Рејкјавику. Наиме, Савет безбедности Уједињених нација је у мају 1992. увео потпуну блокаду Савезној Републици Југославији која је подразумевала, поред осталог, и економске и спорт-

ске санкције. Министарство финансија Сједињених Америчких Држава је 21. августа 1992, дакле пре почетка шаховског меча у Савезној Републици Југославији, обавестило Бобија Фишера да ће учешћем прекршити одлуку (наређење) председника Џорџа Буша (старијег) из јуна 1992, које има снагу закона, да су увођењем међународних санкција прекинуте све економске везе са Савезном Републиком Југославијом. *Њујорк тајмс* је потом известио америчку јавност да је Боби Фишер на конференцији за штампу на Светом Стефану (1. септембар 1992) извукао документ који му је упућен из Министарства финансија Сједињених Америчких Држава, подигао га увис и пред бројним присутним новинарима плуноу на њега.

Санкција с којом се Фишер суочавао због тога што је игнорисао међународне санкције против Савезне Републике Југославије била је, према *Њујорк тајмсу*, до десет година затвора. С тим у вези, Савезни суд Сједињених Америчких Држава је 15. децембра 1992. оптужио Бобија Фишера за кршење међународних санкција против Савезне Републике Југославије и кршење одлуке (наређења) председника Џорџа Буша (старијег). Истог момента је издат налог за хапшење Бобија Фишера који је од тад сматран бегунцем. У америчкој правној јавности су се могли чути гласови и за и против одлуке америчких власти против Бобија Фишера.

Фишер је 1992. из Савезне Републике Југославије отишао у Мађарску, па у Немачку, затим на Филипине и у Јапан. Упркос томе што је био бегунац, Фишеров амерички пасош му је још неко време омогућавао кретање. Међутим, Сједињене Америчке Државе су 2003. поништиле Фишеров пасош и с тим у вези му онемогућиле путовања. Док се спремао да се с токијског

Гроб Бобија Фишера на Исланду (фото: Chessbase.com)

аеродрома врати на Филипине, јапанске власти су 13. јула 2004. ухапсиле Фишера у складу са захтевом Сједињених Америчких Држава.

Боби Фишер је у јапанском затвору провео осам и по месеци. Комитет за ослобођење Бобија Фишера, на челу с канадским новинаром српског порекла Џоном Боснићем, основан је како би америчком шахисти пружио подршку и нашао начин за добијање азила у некој од иностраних држава. Фишер је, што званично што незванично, тражио азил и уточиште од Јапана, Немачке и Државне заједнице Србија и Црна Гора, а на крају и од Исланда.

Када је реч о Државној заједници Србија и Црна Гора, постојале су намере да се Бобију Фишеру пружи уточиште. Црногорски председник Филип Вујановић је почетком августа 2004. за подгоричке *Вијести* казао: „Црна Гора ће имати позитиван однос према захтјеву бившег свјетског првака у шаху, Роберта Фишера, за азил у СЦГ уколико о томе буде постигнут договор између Америке и Јапана.“ Но, Вујановић је одмах потом за Радио Црне Горе изјавио: „Очигледно, нема услова да Фишер добије азил... Захтјев Америке се мора поштовати.“ С тим у вези, Џон Боснић је у интервјуу франкфуртским

Вестима (27. март 2011) изјавио: „Боби Фишер је био велики српски пријатељ... Нажалост, морао сам и да му се извиним што Србија није услишила Фишерову жељу да се настани међу нашим народом.“ Да је Фишер био српски пријатељ потврдио је српски и југословенски шаховски велемајстор Борислав Ивков који је подржао иницијативу *Вечерњих новостии* да једна улица у Београду носи име Бобија Фишера: „Када је 1992. године дошао у Србију, то је вероватно био његов најпогрешнији потез. Због тога је запао у немилост своје државе. Заслужио је улицу и због онога што је дао шаху и због свог односа према Србима.“

Парламент Исланда је у марту 2005. једногласно, из хуманитарних разлога, пружио азил Бобију Фишеру који је у тој земљи, у којој је освојио титулу светског првака, живео до смрти. Умро је 17. јануара 2008. а сахрањен је 21. јануара 2008. на маленом хришћанском гробљу покрај цркве у месташцету Логарделир (Laugardællir). Када већ није могао да почива у земљи српског народа, коју је веома волео, нека на Исланду у миру почива светски првак Боби Фишер. А у Београду би, поред улице, могао да добије и спомен-плочу. На неком пригодном месту у српској престоници где је играо шах. ■■

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Синови су слободни (Мт. 17, 26)

гр Предраг Драгушиновић

Главна тема перикопе Мт. 17, 24–27 је храмовни порез. Из ове перикопе се, међутим, не може непосредно разумети да ли је однос Исуса Христа према овом порезу био позитиван или негативан. С једне стране он га релативизује, с друге пак уређује да на крају ипак буде плаћен. Како разумети овај текст?

Тема и литерарни контекст

Перикопа о храмовном порезу налази се само у Еванђељу по Матеју. Тема је критика храмовног пореза, можда и самог храмовног култа. Перикопа је смештена у следећи литерарни контекст: ходећи са ученицима по Галилеји Христос најављује да ће пострадали: „Син човечији биће предан у руке људске, и убиће га и трећи дан устаће“ (Мт. 17, 22–23). Све ће се то одиграти у Јерусалиму, ономе граду у коме се налази храм – средиште побожности Јевреја. За тај храм сви Јевреји, из матице и дијаспоре плаћају храмовни порез којим се одржава култ. Тај храм ће бити место прокламације истинске побожности против верског формализма: Исус ће истерати трговце из храма и лечити хроме и слепе у њему (21, 12–14). Његово пророштво (24, 1) ће се испунити 70. године после Христа када ће храм бити разорен. Пре свега тога, међутим, Исус ће бити упитан да ли треба плаћати храмовни порез.

Перикопа

Перикопа је конципирана у две сцене. У првој (ст. 24–25а) порезници, „они што купе дидрахме“, приступају Петру и питају га да ли њихов – мислећи на Петра и остале ученике – учитељ плаћа порез. Петар одговара потврдно. Следећа сцена је дијалог који се одвија на другом месту у односу на прву сцену, „у кући“, с тим што највише говори Исус. Он поставља Симону Петру питање са политичким призвуком: „Цареви земаљски од кога узимају порез или царину, од својих синова или од туђих?“ Петар одговара: „Од туђих.“ Тада Исус рече: „Значи синови су ослобођени“ (ст. 26). Међутим, без обзира, наставља Исус: „Да их не саблазним, иди на море и баци удицу, и коју рибу прву ухватиш узми је, и када јој отвориш уста, наћи ћеш статир. Узми га и дај им за мене и за себе“ (ст. 27).

Порез

Сцена је смештена у Капернаум, а пошто се храмовни порез

по правилу наплаћивао у месту становања, могуће је да Еванђелист Матеј овде имплицитно преноси традицију да је Исус за време свога деловања у Галилеји био настањен у Капернауму. Поменута „кућа“ није Исусова кућа (Мт. 8, 20), већ вероватно Петрова (8, 5.14) у којој је Исус боравао. Порез о коме је реч у тексту није државни, римски порез, већ порез за храм организован у оквиру јудејства. Сви слободни и одрасли Израјљци плаћали су овај порез, док су од њега биле изузети жене, деца и робови. Новац прикупљан од тог пореза служио је за одржавање храмовног култа. Овај порез установљен је у прошлости (Изл. 30, 11–16; Нем. 10, 32) и није јасно колико често је плаћан. Питање је да ли је плаћан на годишњем нивоу или ређе. Из тадашњих јудејских извора видимо да је било различитих схватања у том погледу. На пример, у Кумранској заједници се текст Изл. 30, 11–26 тумачио тако да порез за храм треба платити само једном у животу. Познато је да се саду-

Илустрација из житија Св. Ап. Петра из 15. века: Свети Петар плаћа порез новчићима које је узео из уста рибе; иза њега се виде Христос и апостоли [извор: Augustin Tünger, *Facetiae Latinae et Germanicae*, Konstanz 1486, Württembergische Landesbibliothek Stuttgart, Cod. HBV 24a] (wikimedia.org)

кеји и фарисеји нису слагали по питању храмовног пореза. Први су сматрали да плаћање за културне потребе храма и приношење жртви морају бити искључиво добровољног карактера, док су други сматрали да одржавање храмовног култа мора бити плаћано од стране обавезних прилога свих Јевреја.

Порез и слобода синова

Очигледно је да и перикопа у Еванђељу по Матеју осликава постојање ове унутарјудејске проблематике. Порезници су могли очекивати да Учитељ из-

несе неки разлог зашто не треба плаћати порез, попут оних које су износили есени и садукеји. Исусово субверзивно деловање на пољу општеприхваћених друштвених вредности било им је вероватно познато. Обраћање Петру је стога покушај да се Исусовом ставу приступи посредно. Петар је дао одговор који је Исус унапред знао („претече га Исус говорећи“). На крају ће и бити тако како је Петар рекао, међутим Исус од својих ученика тражи да преиспитују смисао својих речи и поступака. Стога му поставља питање, из чијег одговора произлази да порез не треба

плаћати, да су синови слободни од пореза. Ипак, рекавши то Исус, не желећи да саблазни порезнике који су само вршили свој посао, каже Петру да ће у риби коју упеча наћи новац који је довољан за порез за њих обојицу.

Порука

Исус се овде показао много блажим него што ће то бити када уђе у Јерусалим. Чини се да је тако поштедео Петра даљих недоумица. Његов поступак је био усмерен на то да не саблазни порезнике, али ни Петра, који је као ревностан Јеврејин сматрао да порез треба плаћати. Није проблем у порезу, желео је Исус да поручи Петру: ствар није само у ономе што чинимо, већ како и из којих мотива то чинимо. Ако порез плаћаш са свешћу да си слободан син (уп. Гал. 3, 26; 4, 5–7), а не подјармљени поданик, онда радиш оно што слободно хоћеш, а не оно што мораш. Перикопа о порезу је у ствари критика верског формализма. Фокусирање на испуњавање „религијских обавеза“ је погрешан пут; порез се плаћа слободно, као последица слободног односа према храму а не као формална обавеза. Ова прича, на крају, не даје одговор на то да ли храмовни порез треба плаћати или не. Она даје одговор на питање, да ли ја плаћам порез као слободни син који чини оно што жели или испуњавам форму коју суштински осећам наметнутом. Такво преиспитивање самога себе чува онога који верује од верског формализма и ослобађа га да своје поступке заснива на слободи. Чинећи тако неће бити ускраћена ни његова савест, ни заједница у оквиру које чини богоугодно дело. Попут рибе у чијим устима је био статир да Исус и Петар плате храмовни порез, неће ни за кога изостати дар који ће моћи слободно да дарује онамо где се прославља Име Божије. ■

Библијско воће: грозђе

Милена Сћефановић

У блискоисточном и источном медитеранском свету грозђе је у библијско доба било заступљено у култури свакодневног живота. На тим просторима винарство и виноградарство се усавршавало и успостављена је култура вина. Верује се да је Ханаан (целина Сирије и северне Палестине) једна од земаља у којима се најраније узгајала винова лоза и испијало вино (Бр. 13, 1–5).

Вековима касније, на тим просторима у околини Газе производило се чувено левантинско вино, популарно широм византијског царства.

Као значајно воће са најјачом традицијом, грозђе има симболички и привилегован религијски значај. Чудесна трансформација грозђа у вино даје му тај узвишени статус у цркви и синагоги. За православно хришћанство грозђе је воће *par excellence*.

Грозђе и вино се помињу у Библији безброј пута, од Постања до Откривења. Кроз библијски наратив вино и виноградарство се сагледавају са духовне, друштвене и културне перспективе.

У почетку, вино је било реткост и привилегија богатих, али од римског периода, могао је свако да га приушти. Црквено вино које се добија од црно-плавог грозђа има дивну пурпурну боју, арому, укус и слат, која долази од самог воћа. Римљани су користили зачине и биље да сачувају вино и побољшају му укус. Вино са смирном (Мк. 15, 23) нуђено је Христу на Голготи.

Грозђе и вино су били одувек важан део живота у Израиљу. Берба и прављење вина били су важан друштвени догађај. Древни новац је украшаван виновом лозом која је симболички представљала плодност земље и обиље (Ис. 36,17). Са вином се кувало, од листа винове лозе савијале сармице, док се од куваног сока грозђа добијао слатки густи сируп који се као једини слаткиш, поред меда, премазивао по хлебу.

Произведено вино није се користило само за пиће, већ и у медицинске сврхе (1. Тим. 5, 23; Лк. 10, 34), за чишћење куће и бојење тканина. Користило се као пиће сигурније од воде, која је понекад била загађена, и услед чега је због антибактеријског својства мешано са водом, што је био и најлакши начин да се вода учини питком, вероватно у размери 4:1. Древни Израјљци нису мешали вино са водом, додавали су мед. Тек са хеленизацијом, у Јудеји и Самарији, земљама Леванта у III веку пре Хр. вино се разблаживало водом и додаване су друге супстанце што је постало културна константа.

Грозђе се користило као свеже и суво, сок, винско сирће и ферментисани сок – вино (грч. *oinos*; лат. *vinum*; хеб. *yayin*).

Вино је саставни део живота заједнице, њеног култа и има свето значење. Благословено као жртва или жртвени принос, ливаница (Исл. 29, 40; Лев. 23, 13; Бр. 15, 5).

У Старом Завету помиње се име града Анав (хеб. *Anab*, грозђе) у ратним походима Исуса Навина (ИНав. 11, 21).

Грозђе је субјект закона. Његових пет продуката (Бр. 6, 3–4) назарен у току завета није смео да конзумира. Свештеник се уздржавао од вина пре уласка у унутрашњи трем (Јез. 44, 21). И секта рехабита (Јер. 35, 6) одбија вино, услед сумњи због религиозног синкретизма.

У винограду је добро увек оставити мало необраног грозђа за оне којима ће бити потребно: дошљака, сиромашног, удовицу. Божијег благослова ради (Пнз. 24, 21; 23, 24).

Лоза се најчешће помиње у контексту винограда, који представља заштићено место где Божији народ (Божија деца, лозе; које док расту успињу се на горе) напредује и где Бог (винаградар) прати њихов развој и нежно брине.

Грозђе је у Ст. Завету представљено као симбол Божијег односа према Изра-

1. Ноје обрађује виноград, манастир Дечани, XIV в. (BLAGO Fund. Inc)

иљу (Пс. 80). Пророк Исаија драматично описује свој народ (Јуду) и Јерусалим као Божији виноград (Ис. 5, 1–7; Пс. 9–16) који не рађа ништа друго до кисело грозђе тј. прекорева грешнике који су као кисело грозђе за винаре.

Овај однос видимо и кроз метафоре: „Нађох Израиља као грозђе у пустињи“ (Ос. 9, 10) и Израиљ је „лоза винова“ (Ос. 10, 1).

У благослову – Господ ће увести Израјљце „у земљу изобилну пшеницом и јечмом и виновом лозом...“ (Пнз. 8, 8; 11, 14), кроз обилан род и убрзану смену жетве и бербе (Лев. 26, 5; Ис. 36, 17).

Грозђе се појављује као објект наратива. Знак богатства и плодности. Мојсије шаље у извиђање дванаест шпијуна, из дванаест израјљских племена (Бр. 13, 21–24) који при повратку из Ханаана, одсецају грозд који су због огромне величине на штапу двојица носила. Ханаански грозд је префигурација Христа на Крсту, проливане крви и Евхаристије. Први носач који не види грозд, симбол је синагоге, а други је симбол Цркве, односно крштених пагана. Или, први је симбол пророка, оних који Христу претходе, а други, Апостола који Га следе.

У понудама првих плодова (Пнз. 11, 14; Исл. 23,19) грозђе је једно од главних представника седам врста. На празник жетве или седмица (Шавуот) Јевреји ритуално благосиљају плод винове лозе током празничне молитве првина (Исл. 34, 22). Вино је део празника Сукот (празник

сеница) који се огледа у изражавању радости и захвалности за јесењу бербу кроз гозбу. Од грожђа се прави вино и оно је симбол радости за јеврејски народ (сок од грожђа може да се користи као алтернатива и благослов за вино).

Молитва и благосиљање су у средишту јеврејског живота, а вино је одабрано за Божију службу, као што је јеврејски народ („лоза изабрана“, Јер. 2, 21) изабран за службу Богу.

Ово има свој продужетак у хришћанском заједничарењу приликом испијања вина, што потврђује древну везу вина и цивилизације (Мт. 11, 19; Лк. 22, 14–23), као и у пракси благосиљања плодова у Цркви. У VII веку долази до одвајања благосиљања првих плодова од приношења дарова у виду хлеба и вина.

Вино од грожђа је понос Свете земље. Поред пшенице, симбол је свих дарова које је Бог дао људима (Пост. 27, 28).

Према многим предањима вино је симбол спознаје и посвећености. У библијском предању вино је симбол радости и обиља. Винова лоза мирише, а виноград цветају (Пнз. 2, 13–15). Вино весели Бога (Суд. 9, 13). У Псалмима (104, 15; 4, 7; Проп. 9, 7) весели срце човека (Зах. 10, 7). Вино заноси (Пс. 60, 3; Ис. 28, 7) и напија (Пост. 9, 21; Пс. 78, 65; Зах. 28, 1–7). У Песми над песмама (2, 4–13), вино је знамен радости, Духа Светог, мудрости, истине по Оригену. Љубави између Израиља и Бога (7, 12).

Помиње се у педагошким пословицама: „... оци једоше кисело грожђе, а синовима трну зуби“ (Јез. 18, 2) или код Пророка Јеремије, да ће свако сносити одговорност за свој грех: „... ко год једе кисело грожђе, томе ће зуби трнути“ (Јер. 31, 29–30). Уобичајено је било мишљење да се испашта за грехе родитеља, што су и Апостоли сматрали (Јн. 9, 1–3).

Ноје и винова лоза – зачетак и развој виноградарства

Поистовећиван са дрветом живота, чокот винове лозе у окружењу Израиља сматран је светим, божанским, док код самих Израиљаца, поред маслине једно је од месијанских стабала (Зах. 3, 10).

У освит цивилизације, Ноје сади винову лозу и тако постаје први виноградар (Пост. 9, 20–21) (сл. 1). Иако праведан, за њега се везује и први помен пијанства.

Влада мишљење да то није била намера, већ да му јачина вина није била позната, јер, како сматра Св. Јефрем Сиријски годинама није пио вино (годину дана у барци и још неколико, док винова лоза почне да даје плодове). Док Св. Јован Златоусти сматра да је могуће да се пре постопа вино уопште није ни пило.

Касније, вино је коришћено да изазове пијанство и заблуделост којима Бог кажњава појединце и народе (Јер. 25, 15–17).

Култивација винове лозе стара је колико и људска цивилизација и зато се каже да је грожђе најстарије култивисано воће. Берба грожђа је божанска берба – Ја посади, Аполос зали, али Бог учини да узрасе (1. Кор. 3, 6).

Виноград тражи пажњу, посвећеност и много труда да би се добило квалитетно грожђе.

У Египту (Пс. 80) грожђе се узгајало на перголама у оазама и долини Нила. У почетку вино се налазило на столу краљева, потом племства, јер се увозило са Блиског истока. Такође, вино је нашло своје место и у погребним приносима (у претхришћанској ери).

Код Јевреја најбоље винове лозе сађене су на падинама брда (Ис. 5, 1–2) и то је тип терасастог узгајања. Када сазри грожђе, виноградар се са породицом сели и спава у караули, јер ноћу чувају принос од лопова, а кад прикупе грожђе стављају га у велике корпе.

На култивацију грожђа велики утицај имала је грчко-римска култура. У наше северне крајеве грожђе је стигло преко римског цара Проба (276–282), рођеног Сремца, који је први чокот изван Италије засадио на Фрушкој гори. Интересантан податак је да је рођен 19. августа. Ово се збило у Доњој Панонији, а у оквиру некадашње римске провинције Горње Мезије, која је исто тако обухватала део данашње територије Србије, култивација грожђа је практикована у хеленизованим градовима још у V веку пре Хр. Пронађене су пресе за грожђе у античким градовима Медијани и Гамзиграду. Традиционално, данас се у тим крајевима организују јесењи фестивали „Карловачка берба грожђа“ у Сремским Карловцима и „Жупска берба“ у Александровцу.

Културу вина наставила је да развија династија Немањић. Цар Душан је 1349. године донео закон о начину прављења вина и његовој употреби. За време његове владавине из подрума чувене вини-

це у Великој Хочи виноводом дугим 25 километара помоћу гравитације вино је транспортовано до двора у Призрену. А у Хиландару расте већ стотинама година чудотворна лоза Св. Симеона.

Занимљиво својство лозе је да ниче из гробова. Тако је и у порти Цркве Св. Јована Богослова у Морињу, у Боки, изникла из гроба највећег морињског добротвора Криле (Христифора) Милинковића, барем је тако забележено.

Обе нововековне српске династије радиле су на обнови замрлог виноградарства, које је услед вишевековног присуства Османлија тињало једино при манастирима, што манифестује поменути везу културе, цивилизације и вина, као и повећано крчење винограда после 1945. године.

Срби су вински народ. Чајкановић пише да је винова лоза код Срба имала двојако значење. Она представља свето растиње („од ње је света крв“), а виноград је најбољи заклон од злих сила. Грожђе, као ни смокве, не ваља јести пре Преображења, када се носи у цркву.

Заштитник лозе и винограда је Св. Трифун, а у време око његовог празника орезује се виноград. Пред крај бербе од последњег чокота грожђа прави се „Богу брада“.

Српска слава је обред неодвојив од вина. Здравнице се изговарају уз чашу вина. Стара реч пудар, опстала као презиме, означава чувара винограда.

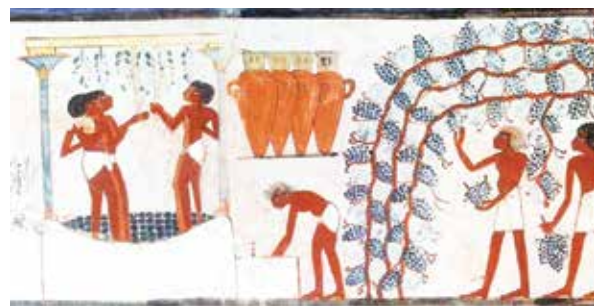
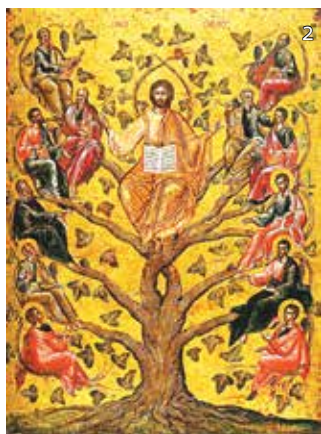
Грожђе са врбе спада у познати *adinatio* (адинатон = што не може бити) из наших народних песама и пословица – Кад на врби роди грожђе...

Словесни виноград

У средњем веку био је веома популаран Физиолог (Природослов), дело старосрпске преводне књижевности. У њему је у виду библијске алегорије представљена једна прича о јежу и винограду. Жељеви представљају лукави дух који се у винограду успињу и расипају гроздове остављајући лозу огољеном. Зато се препоручује људима да се прикључе словесном винограду – Цркви, и не дозволе да се жеж, противничка сила успне на срце верника. Символизам лозе проширује се на сваку људску душу.

Следствено слици која се протеже из Ст. Завета, винова лоза је слика Цркве где су хришћани виноград Божији, а

2. Христос истинито вино, Атина, XVI век (wikimedia.org)
3. Христос као Хелиос, мозаик у ватиканским подрумима испод Базилике Св. Петра, Рим III век
4. Берба грозња, гробница писара, 18. династија, Теба, средина II миленијума пре Хр.
5. „Боја нара“, Сергеј Парацанов, 1968. г.
6. Порфирни саркофаг Констанце, кћерке Константина Великог, сада у Ватиканском музеју, средина IV века

призори рада у винограду Господњем могу да означавају напоре хришћана који се труде (1. Кор. 15, 58).

Према Јаковљевом пророштву, цар и нада Израиља кога сви ишчекују „веже за чокот магаре своје, и за племениту лозу младе од магарице своје“ (Пост. 49, 11). Гранчице винове лозе су ученици Господњи којима је Он рекао: „Ја сам истински чокот“ (Јн. 15, 1). Кроз те лозе Господ је себи присајединио „младе од магарице“ тј. Нови Израил (хришћане).

Виноград у Христовим параболама представљен је као Царство небеско, у које су сви позвани, где се исказује Божија милост и спасење по благодати (Мт. 20, 1–16), по вери и врлинском животу (Мт. 21, 28–32).

У параболи о злим виноградарима, народ је виноград који је засадио Господ, као што су рекли Давид и Мојсије (Пс. 80, 14–15; Изл. 15, 17) и који је предат виноградарима, тадашњим учитељима Закона, фарисејима и књижевницима (Лк. 20, 9–19; Мт. 21, 33–44). Тај „виноград“ одузет је, то „Царство Божије“ – заједница коју су имали са Богом. Предата је другима, онима који су поверовали, Апостолима, на обрађивање. Парабола нам представља дуготрпљење које Бог има према нама и својеврсна је парафраза Господњих речи код Исаије (5, 1–17), како тумачи Блажени Теофилакт Охридски.

Христос је рекао: „Ја сам истински чокот, и Отац мој је виноградар“ (Јн. 15, 1–10). Значи да духовне плодове стичу они који живе у заједници са

Њим, јер је Он – пут, истина и живот (Јн. 14, 6). Лоза не може да даје плод ако није на чокоту, а Бог је виноградар који показује одговорност и бригу за свој виноград (сл. 2).

Винова лоза као симбол Христа добија значење које тумачимо из Његових парабола којима изражава нов(о)заветни однос између Бога и људи.

Лоза је фундаментални религиозни симбол. Иконографски, лоза још од ранохришћанског периода представља један од изведених Христових симбола. Чокоти лозе су симболи живота у Христу и упућивали су на „истинску лозу“ из Јеванђеља, а не декорацију (сл. 3).

Увојци лозе са гроздовима и птицама улазе у састав идиличног рајског пејзажа у рановизантијским мозаицима.

Ранохришћанска уметност мање је заинтересована за опис догађаја, а више за изведено значење и смисао. Мотив бербе грозња, као хришћански мотив, јавља се у I–II веку у катакомбама Рима. У погребној уметности то је тема присутна још од египатских гробница, где мотив бербе, лозе и вина предочава да је вино сматрано симболом бесмртности, напитком живота, као и у Грчкој посредством дионисијског култа (сл. 4).

Сцене бербе грозња су симболичка пројекција, повезане са улогом вина у Евхаристији. Притискање грозња представља „слику“ Христових мука, а сок „слику“ крви (сл. 5).

Учесници ових сцена су пути (итал. *putti*, дечији ликови), у ранохришћанској уметности анђелчићи. Представе има-

ју весели карактер, али ако се добро погледа може да се прочита скривени хришћански смисао. То је догма преведена у приказ (сл. 6). Смисао бербе може да значи крај једног и почетак другог живота, што представља централни мотив мозаика у маузолеју Св. Констанце (сл. 7).

Анђели бербе грозња могу да симболишу Судњи дан као што је описано у Откривењу (Отк. 14, 18–20) где преса или каца за притискање грозња означава Божији гнев на неправедне. Вино, као „чаша гнева“ може у скривеном смислу да симболизује Божији гнев (Ис. 51, 17).

Грозње има свој празник

Прво Христово чудо у јавности, десило се на свадби у Кани (Јн. 2, 1–11). Упућује нас на Евхаристију и симбол је Христовог јединства са „заручницом“ Црквом. Овим чином је благословио Св. тајну брака.

Трансформација воде у вино, симболише промену закона. Старог у Нови. Јер, како каже Христос: „Него вино ново у мјехове нове треба сипати, и обоје ће се сачувати“ (Мк. 2, 22; Лк. 5, 37–39). Ове речи су протумачене као Христов однос према традиционалном јудаизму.

На празник Христовог Преображења врши се освећење грозња у цркви, што представља древну праксу, потеклу још од приноса првих плодова у храму.

Молитве за прве плодове, нову латину земље, род света, чији је креатор Бог, сачувале су се у литургијском пре-

7. Берба грозђа, мозаик са завојитом шаром лозе у маузолеју Св. Констанце у Риму, средина IV века
8. Мелхиседеков принос у виду хлеба и вина, мозаик, Црква Санта Марија Мађоре, Рим, 435. година
9. Причешће Апостола (детал), Краљева црква, Студеница, XIV век
10. Средњовековни надгробни споменик – стећак са уклесаним гроздовима, Мајевица, Република Српска

дању из III века, јер кроз приносе који су доношени у цркву, исказивала се захвалност Богу за све добро, али и давала помоћ онима којима је потребна.

Цар Константин VII Порфирогенит забележио је у свом спису *О церемонијама* да се у Влахернској цркви у Константинопољу у VIII и IX веку на празник Успења Богородице, и годишњег приноса првог воћа, после Литургије дешавао посебан ритуал размене грозђа, кроз церемонијално даривање између Патријарха и цара кроз идеју хармоније црквене и световне власти (провукао се карактер реакције против паганског дионисијског елемента који је садржан у свечаностима прославе грозђа од античких времена).

Не постоји тачан датум, тј. није сасвим најјасније од када је овај обред почео да се везује за празник Преображења. Можда јер су за њега везане трансформације, претварања. Постоји типик који одређује да се грозђе први пут проба на овај празник. У манускриптима су забележене молитве за грозђе којима се захваљује Богу... Можда као пример духовне слободе одабране хришћанским евхаристијским животом. Јер, грозђе је саставни део Евхаристије. Благосиљање грозђа на овај празник је схваћено кроз теолошку, антрополошку и космолошку димензију овог празника.

На Преображење се освећује грозђе и пшеница (Јн. 6, 53–56). Освећење плодова на дан празника према учењу Цркве има тајинствено-симбо-

лично значење. Догађај Преображења Господњег који је приказао ново, преображено стање је оно које добија човек и свет Његовим Васкрсењем. Не узима се грозђе (плод) пре празника, јер су Адам и Ева нарушили заповест о неузимању плодова са дрвета познања добра и зла. На тај начин, уздржавањем, ми учествујемо у исправљању тог греха.

Грозђе као евхаристијско воће и залог бесмртности

Уопштено, грозђе као и евхаристијско вино представљају Христову крв.

Прво помињање вина и хлеба налазимо у Постању (14, 18–19), и они постају традиционално заветни оброк, као део свечаности којом се успоставља веза (Јер. 31, 31–34). То је старозаветни догађај која има значење евхаристијске слике, тј. Христове крви у путиру чији пробраз представља Мелхиседекова жртва (сл. 8). Појам жртве се доводи у везу са проливањем крви, а вино је елемент жртве код Јевреја. Господ је царски свештени род Мелхиседеков (Јевр. 5, 5–10), ред свештенства вечности, бесмртности (7, 1–3). Три цара, Мелхиседек – Давид – Христос (Пост. 14, 18 ; 2. Сам. 6, 19; Лк. 22, 17–19) дају приносе хлеба и вина.

Свеукупност и пуноћа смисла се протеже на литургијску одежду. Наиме, извезени на стихару, у виду јаке симболичне слике, јављају се грозд са једне и класје пшенице са друге стране Крста, симболишући вино и хлеб,

док бела тканина стихара означава чистоту. Винова лоза као Христова лоза у шематизованој и стилизованој форми као орнамент на богослужбеној одежди има сотириолошко, евхаристијско и есхатолошко значење – као евхаристијска порука која подсећа на божанску Евхаристију.

Грозђе у виду вина било је на столу најпознатије и најзначајније вечере у историји човечанства. Вино је крв грозда (Пост. 49, 11; Пнз. 32, 14). „Ово је крв моја новог завета...” – посматрано кроз упоредни навод из Ст. Завета, где је описана крвна жртва савеза (Изл. 24, 8). После изгона вино приликом жртвовања замењује крв; као у Св. тајни Причешћа (Мт. 26, 27; Лк. 22, 17).

Јер као што је Господ трансформисао воду у вино на свадби у Кани, благосиљао вино (кроз њега и грозђе) да покаже преображај свету, тако се и на Тајној вечери, вино као елемент целокупно по благодати трансформисало у Христову „Крв“.

„Јер је душа тијелу у крви“ (Лев. 17, 11.14)... „јер је крв што душу очишћа“. Разумевање светости крви присутно је и код Апостола у раној Цркви (Дап. 15, 29). Вино у путиру значи да је Христос пролио крв за нас, за живот света. Крв и жртва. Чаша је Нови завет (Јн. 6, 53–54; Лк. 22, 20) који је потврђен Христовом крвљу (сл. 9).

Христос рече: „Заиста, заиста вам кажем... Који једе моје тијело и пије моју крв има живот вјечни а ја ћу га васкрснути у последњи дан“ (Јн. 6, 53–56). ■■

Jhesu, Jhesu, Jhesu, til the it es that I morne:

Ричард Рол, енглески анахорета и мистик

Лазар Нешић

Ричардова мистична искуства почињу одмах по ступању на анахоретски пут.

О томе сведоче легенде, али на ретким местима и саме

Ричардове мале књижевне исповести.

Као што је то случај са готово свим енигматичним ликовима прошлости, тако је и личност Ричарда Рола (Richard Rolle) обавијена мешањем историје и легенде. Рођен отприлике између 1305. и 1310. године у месту Торнтон (Thornton) у Северном Јоркширу (North Yorkshire) у Енглеској, овај необични анахорета и мистик био је у младости послат на студије теологије у чувени Оксфорд. Ипак, он не успева да оконча студије (незадовољан преовладавајућом теологијом или чиме?) и враћа се у родитељски дом. Овде почиње романтизована приповест: Ричард бежи од куће – носећи импровизовану монашку одећу, састављену од хаљина његове сестре – и започиње нови живот као анахорета-луталица. Заправо, био је то живот далеко од пустиње као географског топонима. Своју анахорезу Рол је практиковао најчешће у скривеним дубинама пустиња свог бића. Лутао је од места до места, стичући и губећи добротворе, опитујући усамљенички живот и – као што ово често бива – трпећи критике савременика због ексцентричног начина живота. Иако званично није припадао ниједном монашком реду или манастиру, изгледа да се крај живота ипак скрасио у некој цистерцинској обитељи. Био је то највероватније Хампол, близу Донкастера. Тамо је вршио ду-

жност духовника многобројним монахињама и затворницама. Њима ће посветити готово свој целокупни списатељски опус. Према постојећим подацима, овде је 1349. године умро – као једна од безбројних жртви црне смрти, тј. куге – и убрзо постао предмет локалног светитељског култа. Провео је тридесет година као анахорета пишући, саветујући и руководећи оне којима је била потребна помоћ на монашком путу.

Иза Ричарда Рола остала су многобројна дела у манускриптим. Данас је готово све доступно у савременим и изврним критичким издањима. Писао је подједнако плодно како на латинском, тако и на народном средњем енглеском (Middle English) језику. Међу првима је писао на овај начин. У егзегетска дела спадају коментари на старозаветне књиге, међу којима се истичу тумачења Књиге о Јову, Песме над песмама, Псалама, Пророка Јеремије, те новозаветни коментари Књиге Откривења и тумачење Молитве Господње. Затим следе дела различите садржине, од аскетско моралних списа и писама (*Contra Amatores Mundi*, *The Form of Living*, *The Commandment*), преко теолошких трактата (*Judica me Deus*, *E mendatio Vitae*), до чисто мистичне поезије (*Melos Amoris*, *Ego Dormio*) и визионарске књижевности (*Incendium Amoris*).

Амбивалентност ових списа је видна: с једне стране налазимо библијског егзегету, добро упућеног у предање и општа места тумачења Светог Писма, а с друге идиосинкратичног мистика, харизматика и опскурног писца. Дакле, имамо пред собом списатеља класичне егзегезе и врло интимне и оригиналне духовности. Егзегеза писана на латинском, мистично-духовна дела писана на средњем енглеском. Ова потоња ће најчешће бити упућена женском роду, а Библија ће енглеском мистику бити једини писани ауторитет.

Ричардова мистична искуства почињу одмах по ступању на анахоретски пут. О томе сведоче легенде, али на ретким местима и саме Ричардове мале књижевне исповести. Он ће тек много касније покушати да их прибележи и опише, но, држећи се све време – као прави посвећеник апофатике, неизрециве тајне другости и граница смртничког језика – ћутања о својим посебним духовним даровима. Другим речима, он ће у сенци чувати своја најдубља искуства божанског.

Нешто је – кроз чин писања – ипак измакло овој задршци да се говори о мистичним тајнама. У једном од својих списа (*Incendium Amoris*) Рол даје врло лични опис мистичног пута/успињања; у питању су четири слике/метафоре. Наиме, то су: занесе-

Ричард Рол, хамполски анахорета, илустрација из средњовековног рукописа [извор: MS. Cotton Faustina B. vi. pars. ii. f. 8 b.] (фото: historyfish.net)

ност (*fevor*), топлота (*calor*), песма (*canor*) и слаткоћа (*dulcor*). Сличност и преклапања ових слика са сликама раног египатског монаштва, постхалкидонском сиријском хришћанском мистиком (али и Симеоном Но-

вим Богословом и источним исихазмом Григорија Паламе) вредна је пажње. Свака од ових слика бележи искуствени степен у стицању блискости с Богом. Савременог читаоца нарочито изненађује Ричардово омиљено прибегавање слици мистичне *јозбе/славља/свадбе*: радосна скупина људи сабраних у слављу и музици око Љубљеног. Нижу се речи: *љубљени, пламен, слаткоћа, радост, шопљење, ошћеност, еросни занос, екстаза, ошћимање ума*, итд. Метафоре су то мистичног догађаја у који су укључена и телесна чула, нешто на чему ће Рол инсистирати кроз читав свој опус. У залеђу свега је свакако и педагошка намера списа: подстаћи и друге на слично искуство.

Центар Ролове мистике је, очекивано, љубав. У његовим списима ово је изражено – у складу с временом у ком је живео и начином на који се писало – врло шемат-

ски; наиме, степени љубави су у корелацији са степенима духовног живота. Први степен је испуњавање заповести и катихеза у вери. Други степен подразумева анахорезу (сам Рол ће овоме дати назив „заборав света“), си-

ромаштво по угледу на Христа, примање Светих тајни, изучавање Светог Писма и молитва имени Исусовом (још једна блискост и преклапање с православним исихазмом). Трећи степен је што и сам живот сагледавања/богопознања самог Тројичног Бога. Искуство је то пламене љубави према Другом и еросна заједница мистичног сједињавања.

Један од његових најдубљих и најличнијих списа јесте такозвани *Ego dormio*, писмо написано на средњем енглеском и упућено извесној затворници којој је Рол био духовник. Прави списатељски драгуљ средњовековне мистичне књижевности, *Ego dormio* је тестамент и синтеза монашког живота, оригиналне теологије, предањске аскезе, те врхунски израз Ричардове теопоетике. Писмо затварају следећи интензивни стихови:

Чезнем за доласком Твојим...
Хоћеш ли доћи, Исусе радостии моја,
Мој Љубљени да пошћанеш?
Јер жућање у мени расшће дан и ноћ
За лицем Твојим блишћавим и ведрим.
Расшћали ме пламеном умним,
Јер душа се моја сад расшћала.
Љубав нека нас сједини...
Исусе, највећа надо и неизрецива радостии,
Исусе, мој граи и дару велелејни,
Исусе, мој мирисе и јесмо моја,
Исусе, ушћехо моја и слаткии мој.
Исусе, Исусе, Исусе, Ти си онај за киме жарко жудим.

(*Jhesu, Jhesu, Jhesu, til the it es that I morne.*)

Прогнан из очекиваних оквира, овај и овакав језик мистичне поезије јесте језик жеље. Ероса према Христу. Језик који се распршује, који пада у занос својих граничних (не)могућности. Пред навалом жеље за Другим синтакса уобичајеног теолошког говора се распада, а изрицање прелази у христолошку глосологију: *Jhesu, Jhesu, Jhesu...* Бескрајна жудња за Именом. Неизрецива чежња за Вољеним. Таква је мистична теопоетика Ричарда Рола. ■

Разговор са Митрополитом пергамским Г. Јованом (Зизјуласом)

Митрополит пергамски Јован (фото: amen.gr)

Сустрет у Фанару се одвијао у ишчекивању потпуне заједнице

Ћани Валентије, Рим

Истакнути православни богослов, Митрополит пергамски Јован говори о томе како је теологија поделила Цркву, и о томе како она сада треба да помогне да се превазиђу препреке које стоје на путу потпуне заједнице између римокатоличких и православних верника

Папа Фрања је на њега јавно упућивао као на највећег хришћанског теолога данас. А и Јозеф Рацингер, док је био папа, веома га је поштовао. Митрополит пергамски Јован Зизјулас, бивши члан Св. Синода Цариградске Патријаршије, у недељу, 30. новембра 2014. године, на празник Св. Андреја Првозваног, присуствовао је Светој Литургији служеној у Константинопољу – заједно са папом Фрањом и кардиналом Пјетром Паролином, државним секретаром Свете Столице. Под сводовима патријаршијске цркве посвећене Светом Георгију на Фанару на Златном рогу, Митрополит Јован, који такође председава Међународном комисијом за богословски дијалог између Римокатоличке и Православне Цркве, био је погођен речима које је изговорио епископ Рима. Наиме, папа је рекао да у контексту напора који се чине како би се постигло потпуно јединство између римокатоличких и православних хришћана, Римокатоличка Црква „не намерава да намеће икакве услове осим заједничког исповедања вере“.

Високопреосвећени, папа је у Фанару изговорио снажне речи.

– Будући да долазе од папе, ове речи су заиста снажне и представљају

велики корак напред, што ће православни верници ценити. Православни иначе већ вековима верују да папа жели да их потчини себи. А сада видимо да то никако није тачно. Такође је важно то што је он нагласио исповедање исте вере. Исповедање исте вере је једини основ нашег јединства. Задатак је да се пронађе која је то иста вера; треба да заједно исповедимо ту веру, како бисмо били у потпуној заједници.

Који критеријум треба следити?

– За нас, чланове Православне Цркве, заједничка вера која би омогућила заједништво је она која је исповедана на седам васељенских сабора првог миленијума. Треба да појаснимо, са римокатоличког становишта, да ли заједничка вера, која допушта светотајинско заједништво, треба да обухвата и одређена учења и догматске дефиниције које је једнострано установила Римокатоличка Црква. Те ставке треба да буду разјашњене како би биле одређене конкретне последице папних речи.

Да ли то појашњење такође има везе и са улогом папе и његовом службом?

– Наравно. Ако критеријум буде заједничко схватање улоге епи-

скопа Рима које је преовлађивало у првом миленијуму, онда не би требало да буде проблема. Знамо да су се у другом миленијуму јавили различити концепти папства. А тим питањем се годинама бави Комисија за теолошки дијалог између Римокатоличке и Православне Цркве. У првом миленијуму, питање које је окруживало примат епископа Рима није се тичало тога да он није признат као појединац већ као поглавар своје Цркве. Када говоримо о примату, мислимо на примат Римокатоличке Цркве, који спроводе папа – који је епископ римске катедре.

Да ли је јединство хришћана битно само за хришћане?

– У беседи одржаној на крају Литургије о празнику Св. Андреја, Патријарх цариградски Вартоломеј је поновио да Црква не постоји за себе већ за читав свет, за спасење мушкараца и жена који живе у свету. Јединство нам такође помаже да снажније сведочимо пред проблемима са којима се суочава данашње друштво. Еколошки проблеми, на пример, или проблеми у вези са очувањем творевине. То је такође једна битна

Један од несумњиво најзначајнијих и најутицајнијих савремених православних теолога, Митрополит пергамски Јован Зизјулас (Ιωάννης Ζηζιούλας), крајем 2014. године дао је интервју за италијански дневни лист *La Stampa*, који је убрзо на веб-порталу <http://www.lastampa.it> објављен и у преводу на енглески. Читаоцима *Православља* представљамо овај интервју у преводу на српски, упознајући их са новим перспективама и новим могућностима развоја односа и успостављања мостова између православних и римокатолика.

На слици: Папа римски Фрања и Патријарх васељенски Вартоломеј потписују *Заједничку изјаву*, у Фанару, 30. новембра 2014. године. Текст ове заједничке изјаве доступан је и на српском језику (у преводу Епископа бачког Иринеја Буловића) на порталу Инфо-службе СПЦ – <http://www.spc.rs>.

порука која се могла чути током папине посете Фанару.

Неки кажу да би хришћани требало да сарађују у вези са конкретним проблемима а да по страни оставе покушаје да се закрпе теолошке и светотајинске поделе. Шта ви мислите о томе?

– Ми тежимо да направимо разлику између сарадње и тежњи за јединством. Верујем да „сарадња“ није довољна. Наша највећа жеља је да постигнемо потпуно јединство у Евхаристији и широм црквених структура. То још увек није могуће. Али то још увек није нешто што можемо да заборавимо или да оставимо по страни.

Цариградски Патријарх је рекао да је папа Фрања поново упалио искру наде код православних верника уверавајући све да ће се Цркве вратити у потпуно јединство током његовог мандата.

– Садашњи папа је изнео неке веома важне назнаке које нам пружају наду да ће се брзо напредовати до потпуног јединства. Начин на који он врши своју службу уклања многе страхове из прошлости. Код данашњег епископа Рима видимо службу милосрђа и служења. А то је заиста велики корак напред. Даље, у неким деловима света, као што је на пример Блиски исток, хришћани страдају, а

они који их прогоне и не питају их да ли су римокатолици или православни. Једино што је важно је да су хришћани. То значи да нас они изван виде као једну породицу; поделе на које смо ми навикли за њих су небитне. То такође говори да, било да се то нама допада или не, са овим папом и под одређеним околностима, са екуменске тачке гледишта јављају се многе могућности.

На путу из Цариграда, папа Фрања је цитирао Патријарха Атинагору који је предлагао да, како би се напредовало на путу ка јединству, сви теолози треба да остану на неком острву и да разговарају а да Цркве наставе даље. „Ако будемо чекали да се теолози сложе“, рекао је папа, „тај дан никада неће доћи!“

– Да, то је можда тачно. Али у исто време, историја нам каже да је теологија поделила Цркву. Стога сада теологија треба да исцели и уједини Цркву. Не можемо игнорисати теолошке несугласице које су изазвале раздор у Цркви.

Да ли ће се Свеправославни Сабор који треба да буде одржан 2016. године бавити питањем јединства са Римокатоличком Црквом?

– Можда, али само у општим цртама. То би било право време да

се проуче велики кораци који су направљени. Али сумњам да ћемо видети ишта више од тога. Сабор ће се усредсредити углавном на постојеће проблеме у православном свету.

Последњи богословски разговори између Римокатоличке и Православне Цркве нису донели неке значајне резултате, нарочито због подела које су се јавиле међу Православним Црквама. Како бисте то објаснили?

– Важно је да Православне Цркве буду јединствене. Нажалост, видим да неке Православне Цркве усвајају старо непријатељство према Римокатоличкој Цркви и према папству. А то сигурно не олакшава ситуацију.

*Превод са енглеског:
Маријана Пејровић*

Изворник: Gianni Valente, „Ioannis of Pergamon: The meeting at the Phanar took place in ‘anticipation’ of full communion“, <http://vaticaninsider.lastampa.it/en/inquiries-and-interviews/detail/articolo/francesco-turchia-37945/> (посећено 15. 7. 2015) (чланак је прештампан у *Light of the East – Newsletter of the Youngstown-Warren Chapter of the Society of Saint John Chrysostom*, Volume 14, Number 1, January–February, 2015, pp. 2–3).

Црква Вазнесења Господњег у Прахову

Слика Цркве Вазнесења Господњег у Прахову из књиге Н. Макуљевића *Сакрална топографија*

Духовним трагом римске Аквеје

др Ана Стијеља

Црква посвећена Вазнесењу Господњем у Прахову
представља својеврсни духовни бисер Тимочке епархије

На десној обали Дунава, у близини Неготина, налази се село Прахово, које својом лугом и занимљивом историјом плени пажњу. Сазнања о постојању овог насеља сежу све до римског доба. Некадашњи латински назив овог места је *Ad Aquis*, а на његову старост упућују и трагови старог утврђења, локалитет Селиште као и Стара Капела.

Ово место које датира још из римског доба, краси и један духовни споменик – Црква Вазнесења Господњег, сазидаана 1872. године. Првобитно се на том месту налазила стара црква брвнара, посвећена Светом великомученику Димитрију, али време

њене градње није познато. Чувени српски етнолог Тихомир Ђорђевић, у свом делу *О народном живишу Срба*, оставио је траг о овој тимочкој светињи, наводећи да је стара црква брвнара у Прахову изграђена и освештана 1731. године у периоду када је укинута турска а успостављена аустријска власт. То је уједно био и период масовног грађења православних богомоља у Србији. Истраживања Тихомира Ђорђевића поткрепљује и турски пописни дефтер из 1734. године у коме се наводи да је највећи порески обвезник у селу Прахову био свештеник Преда Данилов.

Да је на простору данашњег села Прахово одавно постојало

упориште хришћанства, сведочи и податак да су у 2. веку, у граду Децибалу (код данашњег Прахова), под влашћу цара Трајана, мученички пострадали Ахеј и Гаја, а да се на почетку 4. века, на простору града Аквеје, а данашњег села Прахово, налазило седиште хришћанске епископије.

За историјат цркве у Прахову, значајна је 1895. година када су плац на коме се она налазила купила браћа Поповић која су имала врло личан разлог за ову одлуку. Наиме, на овом плацу сахрањен је њихов деда, Ђорђе Поповић, који је након ослобођења од Турака био први праховски свештеник. За градњу нове цркве у Прахову били су заслу-

жни пре свега мештани који су својим добровољним прилозима, како у новцу, тако и у житу, кукурузу, камену и гредама, помогли изградњу ове цркве. Грађевински предузимач био је Лазар Франковић с оцем. На часној трпези налази се и натпис који сведочи о градњи ове цркве. У време градње, београдски трговац Ристо Паранос и праховски сељак Јован Н. Предић цркви су даровали црквено звоно, које се и данас користи.

Према архитектонском стилу, црква у Прахову припада типу уобичајеном за црквене грађевине у Кнежевини Србији. Саграђена је у облику триконхоса, са звоником на западној страни. У првобитном периоду, кров главног дела грађевине и кров звоника били су прекривени лимом да би потом лим био замењен црепом. Црквени звоник је четвороугаоне основе и у његовом подножју је направљен главни улаз у цркву. На улазу, двокрилна врата и лунета портала, направљени су од пуног дрвета. Простор наоса је добро осветљен захваљујући природној светлости која допире кроз лучно завршене отворе на бочним странама зидова. Олтарски простор чине травеј и олтарска апсида, који су одвојени од наоса иконостасном преградом. На западном зиду, уместо прозора, налазе се две плитке следе нише.

Храм Вазнесења Господњег у Прахову поседује и вредан иконостас. Дрворезбарске радове у храму израдио је предузимач приликом изградње саме цркве. Иконостасна преграда изграђена је у неокласицистичком стилу с позлаћеним декоративним елементима међу којима преовладавају мотиви: винова лоза, лире, руже и црне вазе. Иконостас је подељен хоризонтално, у три зоне. За израду икона био је задужен Сава Радонић а саме иконе осликавају тадашњи стил црквеног сликарства. Старозаветне сцене попут Жртвовања Исаковог, или приказ Мојсија

Извор: <http://4.bp.blogspot.com>

пред Неопалимом купином само су неке од икона које красе северни, односно јужни паравет. Средишњу зону иконостаса чине композиције из циклуса Великих празника (Рођење, Крштење и Васкрсење Христово). Иконостас се завршава великим крстом са представом Распећа, поред кога се налазе овални медаљони са Богородицом и Светим Јованом Богословом.

Црква у Прахову поседује и ризницу вредну помена. У цркви су сачуване четири покретне иконе Светог Саве, Светог Стефана Првовенчаног, Светог Николе, као и икона Светог Јована Крститеља. Претпоставка је да су све ове иконе дело истог аутора. Поред ових, у црквеној ризници налази се и осам руских икона а сачувана је и једна дарохранилица од сребра, као и сребрна кадионица. О некадашњем богатству црквене ризнице сведочи инвентар покретног имања из 1898. године.

О значају цркве у Прахову, како духовном, тако и културно-историјском, говори у прилог и податак да је 2009. постала и предмет истраживања студената Катедре за историју уметности при Филозофском факултету у Београду. Након спроведеног истраживања (под вођством проф.

др Ненада Макуљевића) у оквиру студентске праксе, од прикупљеног истраживачког материјала формирана је документација под називом „Досије Прахово“.

За само село Прахово и његов духовни живот од велике важности била је 2009. година када је црква реконструисана и поново освештана. Те године, обновљену цркву, пред Крстовдан, освештао је тадашњи Епископ тимочки Господин Јустин. Захваљујући мештанима села, посебно онима који живе и раде у иностранству, црква је добила своје ново рухо а поред ње у црквеној порти изграђена је и чесма која је такође освештана. Црква у селу Прахово је прави пример народног задужбинарства и развијене свести људи о потреби да обнављају цркве и да не дозволе да српске духовне светиње нетрагом нестану.

Храм Вазнесења Господњег у Прахову, пратећи духовни траг римске Аквеје и сведочећи о далекој прошлости и развоју хришћанства на некада античким просторима а данас простору источне Србије, данас стоји као духовни узор свим мештанима села Прахово, али и онима који ово место походе у потрази за миром и спокојем, те како би вером окрепили своје душе. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (38. део) –

Добро се добрим враћа

Антоније Ђурић

– Када је у пролеће 1930. године Француску задесила катастрофална поплава, српски народ је похрлио да помогне –

У несрећи Французи нису били сами

Француску је у међувремену, у пролеће 1930. године, задесила велика несрећа: катастрофална поплава која је трајала више од месец дана. Водена стихија је нашој ратној добротворки нанела тешке ране. Многи делови на југу Француске, читави окрузи, били су просто сравњени са земљом. Снажна бујица је од вароши и села, фабрика – начинила пустош. Где су биле плодне њиве и цветни вртови, где су биле куће, музеји, установе – све је било срушено и под водом. Новине су писале и о људским жртвама.

Новински наслови штампани су крупним словима: Француску је задесила катастрофа! Водена стихија разорила југ Француске! Многи грађани остали без крова над главом, без хране, одеће и обуће!

То је било довољно да се наша земља покрене на акцију.

Удружење официра и ратника послало је свим својим одборима окружницу у којој је, између осталог, стајало и ово:

„У овом тешком часу за братски француски народ ми не можемо остати скрштених руку. Француска није само наша савезница и добротворка из минулих ратова, она је нешто више, она је, у првом реду племенита нација, која

заслужује свако признање и сваку помоћ свих културних народа. Њој сви дугују захвалност за духовне и моралне дарове човечанству. Одужимо се Французима у овом тешком часу: унесрећени очекују храну, одећу, обућу, новац, лекове, лекаре...

Ми, резервни официри и ратници морамо до краја да испунимо и ову дужност да помогнемо француској нацији. Знатан број наших другова у активи, пензији и резерви, они ратници који данас браздају плугом своја родна поља, знају шта је за нас учинила Француска у време рата. Знају то наше избеглице, наши ђаци и студенти, наши рањеници, сви они који су прешли преко Албаније и који су осетили нежну материнску руку Мајке Слободе и њено искрено срце, оно топло срце у коме је нашао место онај мученички део наше нације, коме је било предодређено да понесе велики крст народног страдања до Голготе и да, васкрсавајући као феникс, донесе жељену слободу својој земљи.

За тај национални васкрс велику заслугу има и наша добротворка Француска. Отуда наша захвалност према њој није само израз поштовања већ и наша велика и света обавеза.

Молимо вас да не заборавите: брза помоћ двострука је помоћ!

Нека приложи ко шта може. И најмањи дар сиромашка пожњеће благодарност као и велики дар богаташа...”

Дневни листови, хуманитарне организације, удружења, установе били су ангажовани у сакупљању помоћи. Новине су бележиле потресне призоре у појединим крајевима земље у часу кад је допрла вест о несрећи која је задесила Француску. Мештани Мачве, Подриња, Јадра, који су били први страдалници у рату, мада осиромашени, опљачкани, међу првима су похитали да искажу солидарност, али не празним речима – већ даровима. Доносили су на волујским колима пред сабирни центар оно што су имали: брашно, маст, млечне прерађевине...

Француско посланство у Београду било је просто затрпано писмима: јављали су се лекари, болничари, медицинске сестре, нудећи своје услуге пострадалом народу у Француској. Некадашњи студенти и ђаци позивали су у своје домове дечаке и девојчице из поплавлених крајева, уверавајући их да их је до суза ганула несрећа која их је задесила.

Помоћ је од срца стигла

Поновио се један узбудљив догађај из 1915. године, али овог пута у другој земљи и другим по-

Рајсу златна сабља

Првог дана децембра 1926. године вила „Добро поље“ и њен власник доктор Рајс имали су госте: ратни ветерани, који су у минулом рату водили пукове и батаљоне и познати новинари који су из непосредне близине пратили многе бојеве и о томе обавештавали своје читаоце хтели су да још једном искажу захвалност овом племенитом човеку за све оно што је учинио за српски народ.

Донели су му том приликом необичан дар: сабљу са златним балчаком. Њему, почасном капетану прве класе, који је био сведок страдања, умирања и васкрсења српске војске. Њему, Рајсу, који је најпотресније сведочио о злочинима аустроугарских трупа над голоруким и нејаким грађанима Србије.

Сабља са златним балчаком човеку који је своју раскошну вилу у Швајцарској заменио за скромну кућу у мачванском стилу у којој је остао до краја живота да би могао да гледа како се српски народ подиже из згаришта и пепела.

У кућу се улазило степеништем право у оцаклију са зиданом пећи која је служила као трпезарија. Лево и десно су две собе украшене трофејима из рата и уређене као „гостинске“ собе у Шумадији.

Резервни пуковник Милан Радосављевић, председник Удружења официра и ратника, одржао је узбудљиву беседу. Рекао је да је за њих, српске офицере, данас велики дан, у коме могу да га поздраве у његовом дому који их по топлини подсећа на домове родитеља у којима су угледали свет и у којима су

научили да воле свој народ и своју отаџбину.

„У најтежим треницима нашег повлачења кроз Албанију“ – рекао је пуковник Радосављевић – „на глас да професор Рајс иде с нама, изнемогли ратници прибравали су последњу снагу да истрају до краја јер је

његово присуство било поуздани знак да ће српска војска победити и бити свету пример како се воле слобода и отаџбина и како се за њих треба жртвовати...“

На сабљи је била исписана порука: „Војнику правде и права, другу из Великог рата, почасном капетану професору Рајсу у знак признања за све доброту које је учинио нашој отаџбини.“

Тронут овом пажњом доктор Рајс је – заплакао. Човек који се нагледао свакојаких мука, који је прошао кроз многе патње и искушења, који је гледао онај судбоносни јуриш у поробљену отаџбину после трогодишњег изгнанства – није могао да задржи сузе. Једва је, силно узбуђен, успео да изговори речи захвалности на овом необичном збору.

Извор: www.politika.rs

водом. Како је те ратне 1915. године, у сто хиљада француских школа – један час посвећен Србији, њеним патњама, борбама, чежњи за слободом, тако је сада, поводом водене стихије која је разорила део Француске, у свим нашим школама, 14. априла 1930. године, одржан час посвећен француској нацији. На овом часу говорило се о свему ономе што је француски народ учинио за српску децу у судбоносним годинама, посебно о несрећи на југу Француске – о последицама вишедневне поплаве... Из свега што је овом приликом речено закључено је онако како је то већ

уобичајено у српском народу: на добро треба добрим узвратити.

Готово није било ђака који није дао прилог за поплављене.

Писмени радови са овог часа одисали су саосећањем с малим Французима у овој несрећи. Новине су објавиле писмо Љиљане Кнежевић, 13-годишње ученице из Београда:

„Мили моји Французи, сва српска деца су данас уз вас. Тужни смо због несреће која вас је задесила, али тешимо се тиме да ћете све брзо пребродити, као што смо и ми преболели и пребродили све несреће које нам је донео рат. Ја вас волим и у име

својих школских другова позивам да дођете одмах у Београд, у Србију, где ћемо вас дочекати онако како се најрођенији дочекују. Наша земља је топла и срдачна као и ваша. Наша срца су отворена за све вас. Памтимо сву доброту коју сте ви и ваши родитељи показали према српској деци и војницима: Нека вас Бог чува! Живела Француска!“

Можда ови дарови, који су из Србије хитно упућени у поплављене крајеве Француске, и нису били нарочито велики и богати, али су, сасвим извесно, понуђени од срца.

— наставиће се —

Михаил Епштејн

Лепљиви листићи : мисли без реда и обзира

са руског превела
Радмила Мечанин

Београд : Дерета, 2015

220 стр. ; 21 cm

ISBN 978-86-7346-985-0

Само неколико месеци након што је Михаил Епштејн (Михаил Эпштейн) на руском објавио књигу *Клейкие листочки – Мысли вразброс и вопреки*, појавио се и српски превод, који је приредила Радмила Мечанин, а издала београдска Дерета. Радови овог руског теоретичара и историчара културе и књижевности, философа, књижевника и врсног есејисте добро су познати како светској тако и српској јавности. Последњих двадесетак година код нас је преведено неколико његових књига и чланака, а он је и стални колумниста *Зеница*, београдског магазина за уметност, науку и философију. Михаил Наумович Епштејн [Михаил Наумович Эпштейн, Москва 1950] предаје теорију културе и руску књижевност на Универзитету Емори (Атланта, САД) и на Универзитету Дарем (Велика Британија), а често држи курсеве, предавања и учествује у научним пројектима широм света. Објавио је преко двадесет књига и седам стотина чланака и есеја, који су превођени на скоро двадесет језика.

Лепљиви листићи : мисли без реда и обзира је збирка кратких интимних промишљања о, како аутор напомиње, оном „најважнијем“ (о животу и смрти,

о Богу и човеку, о љубави и стваралаштву, о природи и језику итд.). Епштејн је сваку своју мисао исписао на једном листу. Таквих записа има сто четрдесет четири. Аутор тај број мисли објашњава на следећи начин: „У календару је отприлике сто четрдесет нерадних дана – викенда, празника, одмора – отуда и број записа: по листићу дневно – за годину читања.“ Ретко који читалац ће послушати ову пишчеву препоруку, јер је текст толико читљив и привлачан да читалац једноставно тешко одолева да не погледа и шта је записано на следећем листу.

Зашто књига носи наслов *Лепљиви листићи : мисли без реда и обзира* јасно је када се прочита мото књиге. Наиме, ради се о цитату из чувеног романа *Браћа Карамазови* Ф. М. Достојевског: „Мада не верујем у поредак ствари, али драги су ми лепљиви листићи који пупе у пролеће...“ Епштејн је изабрао баш пролећне лепљиве листиће јер су они смолести, попут ембриона мисли који се још увек није развио. Он, такође, подсећа и на постојање оних лепљивих листића који се користе за кратке белешке, тј. за лако преношење мисли, и наводи да је овом књигом читаоцу понудио „лепљиве листиће“ у оба смисла.

Листић је заправо жанр који није ни афоризам ни есеј, већ нешто између. Реч је о микроесеју, односно, макроафоризму. Тај жанр није нарочито заступљен код наших аутора, те је и у том (формалном) смислу за српске читаоце ова књига право освежење.

Иначе, Михаил Епштејн је листиће, које је исписивао три деценије, поређао по азбучном, а не логичко-тематском реду, јер није желео да сваки од њих насилно угурава у неки свој од споља наметнути поредак, него им је на овај начин омогућио да „живе свој живот, својом непоновљивом шаром“. Овакав распоред исписа збирку чини својеврсном енциклопедијом мудрости. Несвакидашњост ове мале енциклопедије огледа се у инспиративности самих одредница – класичне енциклопедијске одреднице су информативне, али не и инспиративне, оне задовољавају тренутну потребу за информацијом о нечему, али не подстичу читаоца да о томе настави да промишља; Епштејнов лексикон управо то чини.

На самом крају, навео бих једно место из Епштејнове књиге које се мени нарочито допало: „О себи барем понекад треба говорити ‘ми’ – као о хировитом споју различитих жеља и воља, које траже заједнички језик за преговоре и

заједничке одлуке. Име Бога у Тори такође је изражено у множини – Елохим, односно целокупност божанских стваралачких сила. Бог монотеизма – Бог је богова, Бог боговима. ‘И рече Бог: да начинимо човека по својему обличју...’ Да ли Бог говори о Себи ‘Ми’ зато што је Он многолик, саборан унутар Себе? При чему та множина најпре звучи управо у епизоди стварања човека по слици и прилици ‘Нас’, Творца. ‘И створи Бог човека по обличју Својему, по обличју Божијему створи га; мушко и женско створи их. И благослови их Бог...’ (Пост. 1, 28). Бог у једнини створио је небо, земљу, копно, створења земаљска, а човеку Он-Они преда/ше своју множину, залог слободног избора себе“ (листић: „Ја као ми“, стр. 75).

Блајоје Панћелић

Митрополит Антоније (Храповицки)

Исповест

Требиње – Сарајево :

Епархија захумско-херцеговачка
и приморска – Митрополија
дабробосанска
2015

Епархија захумско-херцеговачка и приморска и Митрополија дабробосанска објавиле су дело Митрополита Антонија (Храповицког) (1863–1936), некадашњег ректора Треће руске духовне академије, кандидата за Сверуског Патријарха (1917), Првојерарха Руске Заграничне Цркве.

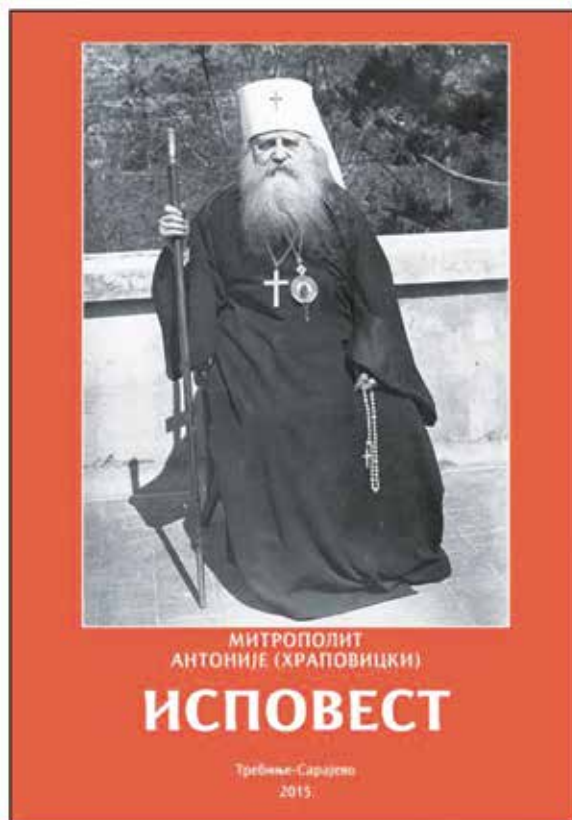
Овај руски богослов је значајна личност у историји Православне Цркве у другој половини 19.

и првој половини 20. века. Митрополит Антоније је као избеглица део свог живота провео међу Србима. У Србији је Митр. Антоније председавао на Првом Свезаграничном Сабору Руске Цркве у изгнанству (20. новембар – 3. децембар 1921. године), постао председник Синода РЗЦ, а од 1922. године и Првојерарх Руске Заграничне Цркве.

Као неко ко је проживљавао искушења кроз која је пролазио руски народ у тешким временима пре, за време и после болшевичке револуције, Митрополит Антоније, делећи судбину Руса који су после промене власти кренули у егзодус, настојао је да се сачува православна вера пред многим искушењима, између осталог и вредно пишући: библиографија Митрополита Антонија броји на десетине књига, велики број научних радова, као и бројних других прилога.

Једна у низу његових књига, објављена са намером да обичном верујућем хришћанину буде својеврсни путоказ, јесте дело под насловом *Исповести*, које је у преводу на српски недавно изашло из штампе у оквиру издавачке делатности Епархије захумско-херцеговачке и приморске и Митрополије дабробосанске.

По начину на који је писана, ова књига је једноставна и разумљива. Поступак којим се излажу корисне информације о исповести пројављује Митрополита Антонија као брижног пастира који је спреман да своје огромно искуство подели са

млађим свештеницима, у којима препознаје будуће руководитеље руског народа у просторима изван њихове домовине, али и са избеглим верујућим руским народом који се, стицајем околности, обрео у једној новој средини.

Ова књига је врло вредна за питања која се тичу исповести и покајања, а истовремено је и извор помоћу ког се можемо упознати са мање познатим детаљима који се тичу религиозног и политичког живота Руса у једном критичном историјском периоду.

Објављивање овог дела је начин да се богословска публика заинтересују за Митр. Антонија и његов опус. Књига *Исповести* је важан корак у том процесу упознавања са Митрополитом Антонијем.

Приредила М. П.

Извор: Митрополија дабробосанска

<http://www.mitropolija.org>

БЕОГРАД

Свети Оци у преводу на српски језик

Како преноси Информативна служба Српске Православне Цркве, ускоро би из штампе требало да изађу преводи дела *Поклоњење светим местима* и *Животи Константина*.

У едицији *Свети Оци у преводу на српски језик* већ су објављена дела Светог Никите Ремезијанског и Лактанција, а у припреми су преводи Етеријиног списка *Поклоњење светим местима* – *Peregrinatio ad loca sancta* (свеска 4 у едицији) и *Животи Константина* од Јевсевија Кесаријског (свеска 5 у едицији). Намера је да се упоредним публиковањем оригиналног текста и превода на српски језик српска јавност заинтересује за упознавање богатог патристичког наслеђа, а да се српска култура обогати светоотачким делима и мислима. Уредник ове едиције је протојереј-ставрофор др Радомир Поповић, а издавач је Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију.

БЕОГРАД

Арчибалд Рајс – научник и хуманиста

Медија центар „Одбрана“ започео је ове године пројекат симболичног обележавања значајних јубилеја из српске историје откривањем спомен-обележја у Холу Дома Војске Србије. Од 15. септембра 2015. године, поред барелефа са ликовима Надежде Петровић, Ђорђа Вајферта и Јована Драгашевића наћи ће се обележје у бронзи посвећено Арчибалду Рајсу, „војнику правде, истине и права“. Овим догађајем, чији је покровитељ Иницијативни одбор „У име сећања на др Арчибалда Рајса“, симболично се одаје почаст великом

пријатељу Срба – на стогодишњицу његовог учествовања у одступању српске војске и народа преко Албаније.

Арчибалд Рајс, истакнути криминалиста практичар и светски експерт, научник, универзитетски професор и хуманиста, својим пожртвованим радом и љубављу вишеструко је задужио српски народ. Као ратни извештач са најопаснијих места информисао је јавност о масовним ратним злочинима над српским живљем и кршењу међународног права; обављао увиђаје у местима кроз која је пролазио и лично се ангажовао у помоћи српским избеглицама и збрињавању српске сирочади. Са жељом да учествује у изградњи новог живота у разореној Србији, након Великог рата трајно се настанио у Београду, где је и настало његово чувено дело *Чујте Срби*, својеврсни аманет у коме је на јединствен начин, са пуно поштовања, дивљења и љубави, го-

БЕОГРАД

ЦЕПИС: Заштите електронске приватности

SmailY – ново програмско решење Милоша Антонијевића, сталног стручног сарадника ЦЕПИС-а

У складу са досадашњим залагањем Центра за проучавање и употребу технологија СПЦ на пољу заштите електронске приватности, Милош Антонијевић, стални стручни сарадник Центра, је развио *Android* апликацију под називом *SmailY*. Апликација је осмишљена као имејл клијент који у себи интегрише технологију општепознатих и широко примењених система енкрипције података.

Све операције шифровања и потписивања обављају се на корисничком уређају чиме се онемогућава злоупотреба у случају неовлашћеног приступа имејл налогу или пресретања електронске комуникације. Процес писања и слања шифрованих и дигитално потписаних имејл порука значајно је поједностављен у односу на конвенционалне методе креирања, употребе и обнављања имејл сертификата и не захтева никакво познавање криптографских принципа и техника. Осим обезбеђивања поверљивости самог текста електронске поруке, уграђена је и могућност шифровања прилога који се шаљу уз поруку, као и заштита осетљивих података (нпр. лозинке за приступ налогу имејла) који се чувају на корисничком уређају. Апликација је доступна на енглеском и српском језику и бесплатна је за коришћење. Може се преузети са Google Play продавнице (<https://play.google.com/store/apps/details?id=me.smaily.app>) или са Amazon Appstore (<http://www.amazon.com/Antonijevic-Ind-SmailY/dp/B0143C5C12/>).

ворио о врлинама српског народа и храбро и искрено, како само прави пријатељ може, указао на наше мане.

Извор: www.odbrana.mod.gov.rs

БРЧКО

Бициклима пут Хиландара

Поводом одласка 17 чланова брчанског Бициклическог клуба „Свети Николај“ на поклоничко путовање на Хиландар, чланови фолклорне секције Српског просветног и културног друштва /СПКД/ „Просвјета“ Брчко и активисти овог клуба приредили су у четвртак, 10. септембра, културно вече под називом „У сусрет Хиландару“. Својеврсном

МИНХЕН: НА ЗЛАТНОЈ ПОЗАДИНИ

Изложба сакралног сликарства фирентинског тречента у Старој пинакотеци

Музеј Линденау у Алтенбургу у Турингену, на тлу негдашње Источне Немачке, поседује интернационално значајну збирку италијанског сликарства, чији је део сада изложен у Старој пинакотеци у Минхену. Реч је о трима драгоценим фирентинским сликама из 14. века, које је Бернارد Август фон Линденау купио око 1848. г. Ову изнајмљену колекцију допуњују и њој адекватне слике из фондуса Старе пинакотеке, ремек-дела Ђотоа и његових следбеника, које је Лудвиг I Баварски купио и донео у Минхен.

Допуњена изнајмљеном збирком из Алтенбурга, ова изложба представља високо репрезентативну треченто збирку Фиренце у позном средњем веку. У њему је Ђото, као прослављени „ослободилац“ од византијског стила сликања имао своје почетке, иако је и даља сличност са византијском иконографијом у овој епоси италијанске уметности остала још дуго веома велика.

У овој презентацији трију слика са сценама из живота Христовог, које су настале око 1311/1312. године, реч је о трима сликарима – Бернardu Даддију, Пучију ди Симонеу и Нарду ди Ђионеу (Bernardo Daddi, Rucio di Simone, Nardo di Cione), који следе Ђотов доминантни такт: верност традицији, техничку сувереност, иако стилистички и индивидуално различити, са свесном конзервативном тенденцијом.

На егземпларан начин ове слике документују за ту епоху типичне форме и функције сакралне уметности, тј. „молитвених слика“ у приватном и црквеном простору. Срећним стицајем околности ова изложба, која је отворена 4. августа 2015. г., остаће отворена читаву годину: овај велики празник тречента у Старој пинакотеци биће привилегија Минхена до 30. јуна 2016. г.

Прошођакон Зоран Андрић

проблема-
тиком мезо-
лита, доба
холоценских
ловаца и са-
купљача ко-
је је трајало
од пре око
11.500 до
8.000 година.

Ово је пр-
ви пут да ће
МЕЗО кон-
ференција

бити одржана у једном граду ју-
гоисточне Европе. На претход-
ном МЕЗО скуп у Сантандеру у
Шпанији, септембра 2010. годи-
не, Београду и археолозима који
се баве периодом мезолита у Ср-
бији поверено је организовање
наредне конференције у конку-
ренцији неколико других европ-
ских градова.

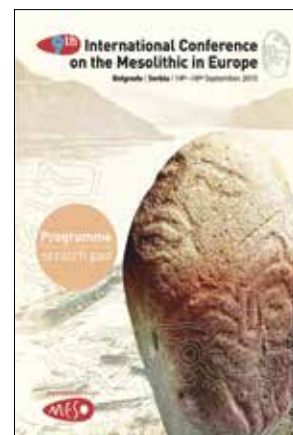
Одржавањем овог скупа и отва-
рањем пропратне изложбе, биће
такође обележено и јубиларних
пола века од почетка археоло-
шких истраживања на Лепен-
ском Виру, августа 1965. године.

Од 1973. године, МЕЗО се одр-
жава сваких пет година у једном
од европских градова и пружа
пресек најновијих научних ис-
траживања епохе мезолита ши-
ром Европе. Учесници скупа до-
лазе из готово свих европских зе-
маља, а најављено је и присуство
стручњака из САД и Јапана.

Скуп организују стручњаци
Археолошког института, Фило-
зофског факултета и Народног
музеја у Београду, као и Универ-
зитета Кардиф у Великој Бри-
танији. Скуп МЕЗО 2015 биће
одржан у свечаним салама СА-
НУ и Ректората, као и у амфите-
атрима Филозофског факултета
у Београду.

Изложба „Биоархеологија Ђер-
дапа“, која прати овај скуп, биће
постављена у простору Археоло-
шке збирке Филозофског факул-
тета у Београду.

Извор: <http://elementarium.cpn.rs>
и <http://meso2015.com>

испраћају младих брчанских хо-
дочасника, чије је подвижништво
благословио протојереј Предраг
Ђирковић, присуствовало је ви-
ше од 400 њихових суграђана.
„Нека благослов Светог Саве и
његовог оца Симеона буде с ва-
ма“, рекао је свештеник Предраг
Ђирковић те вечери.

Председник Бициклистичког
клуба „Свети Николај“ Жељко Но-
ваковић рекао је да је 17 бицикли-
ста из Брчког кренуло у петак, 11.
септембра, испред Храма Свете
Петке у приградском брчанском
насељу Грчица, по завршетку ју-
тарњег богослужења.

Бициклисти су планирали да се-
дам дана путују правцем Брчко–
Лозница–Ваљево–Ниш–Бугар-
ска–Грчка, до луке Уранополис,

где ће се укрцати на брод који ће
их одвести до Хиландара.

Извор: СРНА

БЕОГРАД

Конференција о мезолиту

Девета међународна конферен-
ција о мезолиту у Европи, под на-
зивом „МЕЗО 2015“, биће одржа-
на у Београду, у трајању од 14. до
18. септембра. Скуп ће окупити
преко 300 археолога који се баве

ТИРАНА

Мир је увек могућ

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије говорио је 7. септембра 2015. године на Међународној конференцији „Мир је увек могућ“, коју је у Тирани од 6. до 8. септембра 2015. године организовала Заједница Светог Еђидија из Рима у сарадњи са Православном Црквом Албаније и Бискупском конференцијом Албаније. Митрополит Амфилохије је учествовао на панелу „Молитва као корен мира“.

Митр. Амфилохије је у недељу, 6. септембра 2015. године, саслуживао Архиепископу тиранском и све Албаније Анастасију на Светој Архиепископској Литургији у Катедралном храму Васкрсења Христовог у Тирани. Истога дана увече Митрополит се сусрео са албанским председником Бујаром Нишанијем, на пријему који је председник Албаније уприличио за учеснике конференције. Албански председник је пожелео добродошлицу Митрополиту Амфилохију, који му је у током сусрета казао да је, сада далеке 1992. године, служио прву Литургију у Скадру. Председник Нишани је узвратио речима да је Митрополит тада запалио свећу која је касније осветлила многе душе на овом подручју и пожелео му добро здравље и дуг живот.

Митрополит Амфилохије се том приликом сусрео и са председником Црне Горе Филипом Вујановићем, такође учесником овога значајног скупа, као и са амбасадорима Србије и Црне Горе у Тирани.

У пратњи Митр. Амфилохија налазио се професор Богословије Светог Петра Цетињског Аполон

АТИНА

Подршка суживоту хришћана и муслимана

Успешно је завршен међурелигијски састанак на тему „Подршка грађанских права и мирољубивог суживота између хришћана и муслимана на Блиском истоку“, који је организовао Међународни центар

за међурелигијски и интеркултурни дијалог „Краљ Абдулах бин Абдулазиз“ (даље: KAICIID) у сарадњи са Васељенском Патријаршијом, а под покровитељством Министарства спољних послова Републике Грчке. Поменути састанак је био одржан у оквиру пројекта „Дијалог између хришћана и муслимана“, који је покренула Васељенска Патријаршија, а у сарадњи са релевантним исламским организацијама, који употпуњује KAICIID-ову Бечку декларацију на тему „Уједињени против насиља у име религије“. На овом састанку, који је био одржан у Атини 2. и 3. септембра 2015. године, Одлуком Светог Архиепископског Синода су учествовали Епископ славонски Јован и службеник Св. Архиепископског Синода Александар Прашчевић.

Првог дана, у 18 часова, био је организован свечани пријем учесника током кога су се окупљеним високим гостима обратили Његово Високопреосвештенство Митрополит Емануил, Егзарх Васељенске Патријаршије, члан Управног Одбора KAICIID Центра за дијалог, и Фезал бин Абдулрахман бин Муамар, генерални секретар овог центра.

Сутрадан, 3. септембра, у 9 часова је почео међурелигијски састанак током кога су говорили верски поглавари и високи представници хришћанских и муслиманских заједница са Блиског истока. Они су се дотакли различитих тема говорећи о готово свим аспектима хришћанско-муслиманских односа у том региону, који је погођен катастрофалним последицама због актуелних војних и политичких сукоба. Њихова порука је била да и једни и други, носећи у себи и са собом позитивна и негативна искуства, припадају Блиском истоку. Осуђени су злочини у име религије који су проузроковали патњу и страдања хришћана и других верских и етничких заједница, али и муслимана у том региону. Похваљени су појединачни и општи примери суживота и саосећајности, а посебно су истакнути напори неких учесника за очување коректних хришћанско-муслиманских односа. Са једне стране, могли су се чути примери о злоупотреби религије у блискоисточним конфликтима, док су са друге стране предлагани теоријски и практични кораци да се заштите сви становници тог региона, а посебно хришћани и други чији је опстанак угрожен.

На крају формалног дела састанка у 21 час, донета је Атинска декларација под насловом „Уједињени против насиља у име религије: Подршка грађанским правима и мирољубивом суживоту хришћана и муслимана на Блиском истоку“ у којој су обједињени заједнички ставови учесника поводом обрађених тема и питања.

Александар Прашчевић, Одељење за међуцрквене односе
Св. Архиепископског Синода Српске Православне Цркве (извор: сцп.срб)

Мишченко. Митрополит је на конференцији учествовао као изасланик Светог Архиепископског Синода Српске Православне Цркве.

Извор: Митрополија
црногорско-приморска

ХЕЛСИНКИ

Православно-евангелистичка консултација

Првог дана септембра 2015. године, 63 православна и евангелистичка представника окупили су се у Кул-

ФРАЈЗИНГ: 19. КОНГРЕС РЕНОВАБИСА

– Какву будућност има омладина у Источној Европи? –

Сваке године у позно лето Акција солидарности немачких римокатолика са људима Средње и Источне Европе, названа „Renovabis“ (лат. обнова и изградња), организује у месту свога службовања у Фрајзингу, наомак Минхена, један интернационални конгрес, ево већ деветнаест година узастопно.

Овогодишњи, деветнаести по реду конгрес Реновабиса, који се организује почев од 1997. г. по налогу Немачке бискупске конференције, са учесницима из свих делова Европе, трајао је од 2. до 4. септембра.

Конгрес се традиционално одржава на Домбергу. Овај конгрес представља платформу за дискусије о најзначајнијим струјама у развоју у помесним Црквама као и у друштву. Конгрес Реновабиса је у међувремену својим надрегионалним темама добио паневропски значај и постао супстанцијална спона у дијалогу Истока и Запада. У организацији овог конгреса учествовао је и Центар за примењена политичка истраживања при Минхенском универзитету. Овај конгрес је унеколико био и „припрема“ Конгреса светске омладине који би требало да буде одржан 2016. г. у Кракову у Пољској.

Готово 400 учесника конгреса из свих земаља Источне Европе показали су да је ова тема 19. конгреса Реновабиса витална тема будућности Црква, политике и друштва до те мере егзистенцијална, да је и мимо све хетерогености погледа и стремљења, осећање заједништва врхунило. О раду фондације Реновабис је управо, као и претходних годишта, објављена детаљна документација насловљена као *Jahresbericht* у којој се могу видети сва поља делатности ове Акције солидарности немачких римокатолика са људима Средње и Источне Европе.

Прошођакон Зоран Андрић

ске исламске државе, снаге тзв. Исламске државе Сирије и Леванта разориле су у Палмири, граду у централној Сирији, још један вековима стар храм. Реч је о древном храму хананског божанства Баала (Ваала). Овај храм се налазио у оквиру једног од највећих археолошких комплекса – које се иначе налази под заштитом Унеска, и представља један од најзначајнијих споменика на Блиском истоку. У старом граду Палмири, који је био стално насељен још 3.000 година пре Христа, поред значајних локалитета богатих налазима из старе ере, постоје и значајни римски и рановизантијски локалитети...

Но, терористи тзв. Исламске државе желе да огњем и мачем пониште и избришу богату историју овог града (као и читавог Блиског истока, а могло би се рећи и целог човечанства). Недавно су терористи у Палмири уништили и 2.000 година стар Бал Шамин храм. Пре разарања тог храма терористи су одрубиле главу светски познатом археологу Халеду ал Асаду. Он је био археолог који је најбоље познавао ово археолошко налазиште.

Халед ал Асад; фото: pravmir.ru

Светска археолошка заједница шокирана је бруталним убиством Халеда ал Асада, који је цео свој живот посветио изучавању „колеваке хришћанства“, односно античког сиријског града Палмире, како преноси портал pravmir.ru.

Унеско је разарање храма у Палмири прогласио ратним злочином и његова директорка Ирина Бокова је за штампу изјавила да се „виновници морају позвати на одговорност“.

Древна Палмира је иначе један од најзнаменитијих историјских градова на Блиском истоку и налази се на листи светског културног наслеђа Унеска.

турном центру „Софија“ поред Хелсинкија, где су разматрали тему „Јеванђеље као блага вест“. Учеснике, сабране из скоро целог света, поздравио је Његово Високопреосвештенство Митрополит Амвросије у име аутономне Финске Православне Цркве, док је бискуп Тапио Луома у име Лутеранске Цркве Финске пренео топле поздраве већинске евангелистичко-лутеранске заједнице ове земље. Преч. Тимо Кескитало се обратио учесницима у име Евангелистичке алијансе Финске.

Првог радног дана учесници су саслушали предавања усредсређена на Јеванђеље као на срж у проповедању и мисионарењу; морамо најпре бити одани ученици Христови, нагласио је православни свештеник на Аљасци Михаило Олекса. Своје излагање је завршио речима: „Ако уопште постоји сукоб, чак и непријатељство међу мисијама било где у свету, онда такво стање подрива успех сваке

од њих. Подела представља грех, она доводи до удаљавања и прекидања сарадње и заједничарења.“ Мора се радити на приближавању, успостављању општења, повраћају братских односа, истакао је о. Михаило.

Извор: <http://loimission.net/ciuc.cpb>

ПАЛМИРА

Уништавање древног наслеђа

Како преносе информативне агенције и како потврђују сателитски снимци, као и видео-снимци од којих се неки могу погледати и на Јутјубу, у налету уништавања свега што се не уклапа у визију теократ-

ЦЕТИЊЕ

Монашење у Цетињском манастиру

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије служио је у навечерје празника Преображења Господњег, 18. августа 2015. године, у Цетињском манастиру вечерњу службу са петохлебницом, и том приликом замонашио православног хришћанина из Сан Салвадора, из државе Салвадор у Јужној Америци, Хектора Адолфа Родригеза Хернандеза, коме је дао монашко име Андреј.

Обраћајући се новопостриженом монаху Андреју и сабраном свештенству, монаштву и верницима, Митрополит Амфилохије је рекао да реч *Salvador* значи Спаситељ и да становници Салвадора празник Преображења славе као свенародни празник.

„И ево, Господ је удостојио брата Андреја да у навечерје празника Преображења у Цетињском манастиру, код руке Св. Јована и код Св. Петра Цетињског, прими анђелски монашки лик, да крене свим срцем својим, свом душом својом, свим бићем својим путем спасења, путем преображења, путем бескомпромисне верности Христу Богу“, казао је Митрополит црногорско-приморски.

Он је казао да новооснована Буеносајреско-централно-јужноамеричка епархија наше Цркве овим добија још једнога свога апостола. „То јесте његова жеља – да буде апостол Православне Цркве. Одрастао је у Римокатоличкој Цркви, али тражећи пуноћу вере и пуноћу сазнања истине Божје, он је пришао Цркви Православној и ево га, кренуо је блаженим путем, Божијим путем, православним путем, путем

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Помозимо мигрантима у нашој земљи

Свети Архијерејски Синод примио је с одобравањем извештај Човекољубља, Добротворне фондације Српске Православне Цркве, о његовом помагању мигрантима у нашој земљи од првих дана њихове појаве до данашњега.

Наиме, у сарадњи са Комесаријатом за избегла и расељена лица, као и са својим иностраним партнерима, Човекољубље дели помоћ у храни, хигијенским средствима, пакетима за бебе, средствима за дезинфекцију, контејнерима са туш кабинама, са тоалетима итд. Као што је чинило Човекољубље и Црква уопште прошлих деценија са десетинама и стотинама хиљада домаћих избеглица и расељених лица, са истом љубављу и жртвом то чини Црква и са свим страдалницима из Сирије и Ирака, као и неких других држава са Блиског истока, Азије и Подсахарске Африке. Поневши недавни крст страдања, патње и прогона сопственог народа мање више од истих узрочника, Црква саосећа и са овим новим бескућницима са Истока. При томе позива државне власти да им указују страну помоћ, а народ да им отвори своје срце и душу.

Уз то молимо се Богу да уразуми саможиве моћнике са Запада као и узрочнике братомржње и грађанских ратова на Блиском истоку да већ једном престану са нечовечним насиљем а тиме и са прогонима несрећних народа са њихових вековних огњишта. Посебно се молимо за Божију помоћ тамошњој нашој браћи хришћанима, први пут у двехиљадугодишњој историји на такав начин уништаваној и лишаваној својих вековних светиња.

За указивање и прикупљање помоћи прогнаницима, на путу од Прешева и Зајечара до северних граница Србије обраћати се свештеницима тих места, као и Човекољубљу (tel/fax: (+38111) 36 72 971, 30 65 445, е-пошта: beograd@covekoljublje.org).

Из канцеларије Светиој Синода

Св. Андреја Првозваног, онога првога ученика Христовог“, казао је Митрополит Амфилохије.

Извор: <http://www.mitropolija.com>

ЕПАРХИЈА ТИМОЧКА

Концерт византијског црквеног појања

Концерт византијског црквеног појања „Химне Богородице“, поводом празника Успенија Пресвете Богородице, која је заштитница града Зајечара, одржан је 28. августа 2015. године на Феликс Ромулијани.

Поздравном беседом присутне је поздравио Бора Димитријевић, директор Народног музеја града Зајечара. Он је захвалио Епископу тимочком Илариону на благослову и

подршци да се на овом светски значајном месту, на коме се налази византијска базилика из 6. века, поново удахне дух старих времена када се на овим просторима могло чути управо византијско црквено појање, уз наду да ће то бити само почетак сличних манифестација.

У свом обраћању Владика Иларион је захвалио свим учесницима и посетиоцима на њиховој искреној жељи и доброј вољи да буду део овог вредног духовног догађаја, византијског појања у којем ће сви уживати. Подсетио је како је у првим вековима хришћанства истинска православна вера променила антички свет, са жељом да овакви концерти постану саставни део музичких догађања у Епархији тимочкој.

Први је наступио хор „Свети Никодим Тисмански“ из Зајечара, који предводи хоровађа г. Зоран Ивковић. Својим извођењем овај хор је верницима приближио лепоту и молитвеност византијског хорског

ЦРНА ГОРА: ПОВОДОМ НАЦРТА ЗАКОНА О СЛОБОДИ ВЕРОИСПОВЕСТИ **Изјава Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија**

Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије казао је да је Нацрт закона о слободи вероисповести о којем се ових дана води јавна расправа „најгори и најперфиднији закон о Цркви од кад постоји Црна Гора“.

Владика је ово казао у Богословији Светог Петра Цетињског на свечаности уручења примерака Светог Писма овогодишњој генерацији ђака-првака ове црквенопросветне установе. „Основни циљ је да оскрнавe и разоре ђивот Светог Петра Цетињског, да плуну на руку Светог Јована Крститеља и на оно ради чега је он посјечен. А посјечен је због тога што је казао истину“, нагласио је Митрополит црногорско-приморски.

Митрополит Амфилохије је казао да се то што се догодило са главом Светог Јована Крститеља данас поново догађа на светском плану. „Поново је глава Јована Крститеља на тањиру. Ево је на тањиру у Црној Гори, ево је на тањиру у Европи, у Украјини, у Сирији, у Ираку... Демонске, разорне силе хоће да униште добро, да убију Бога у људима, да разоре вјечну, истинску и праву љубав“, објаснио је Владика.

„Ал’ не рече Турчин: ‘Ако Бог да.’ – како каже наша народна пјесма“, поручио је Митрополит Амфилохије.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

током гашења пожара преместила у суседну комшијску кућу. Одатле су их, са најнужнијим стварима, искушеници пребацили у манастирски конак за госте.

У међувремену, на терен су стигли полицајци и ватрогасци из Ушћа под координацијом пуковника Кочовића. Осим ватрогасаца, у почетку акције на терену су били монаси и искушеници из Студенице. Полако су се, са разних страна, прикупљали ватрогасци – из Рашке, Краљева, касније из Новог Пазара и Јагодине.

Пожар се у почетку брзо проширио а у току вечери се повукао даље од манастира Студенице (североисточно). Ватрогасне екипе радиле су целу ноћ и уз велике напоре одржавале пожар под контролом.

У понедељак 31. августа ватрогасне екипе почеле су да напуштају околину Студенице. Пожар је угашен, а на терену су остале само дежурне екипе које ће пратити ситуацију у наредним данима.

Извор: <http://www.manastirstudenica.rs>

КРУШЕВАЦ

Фестивал православног филма

У суботу, 29. августа 2015. године у Крушевцу је отворен Први међународни фестивал православног филма у Србији „Снажни духом“, који је трајао до 1. септембра. Организатори Првог међународног фестивала православног филма у Србији „Снажни духом“ су град Крушевац, компанија Виф Сајда из Москве и Епархија крушевачка.

Фестивал је отворио Министар одбране у Влади Републике Србије Братислав Гашић. Говорећи о значају фестивала, Гашић је подсетио да је та идеја рођена пре три године у овом граду, а финализована током његове посете руској престоници. Министар Гашић је, отварајући фестивал, указао на значај неговања православних вредности, а које су увођењем верске службе у Војску Србије 2011. године препознате и у систему одбране, преноси *Танјуг*.

Током церемоније отварања, окупљенима у крушевачком позо-

појања, уз радосно осећање верних да овај хор редовно могу чути у црквама Епархије тимочке. Посебно интересовање и одушевљење изазвао је наступ хора студената Православног богословског факултета у Београду, под вођством хороваође г. Владимира Антића.

Одговарајући на бројна питања, хористи су после наступа разговарали са посетиоцима, који су на овај начин сазнали више о византијском хорском појању, његовим почетицама, изучавању, очувању и извођењу.

Извор: Епархија тимочка

ФОТО ВЕСТ:

Основци помажу свештенику приликом градње храма у селу Мрчевци – парохија александровачка (Епархија бањалучка).

Јереј Стјанко Ђелић

СТУДЕНИЦА

Пожар у близини манастира

Дана 28. августа неколико монаха манастира Студенице на брду преко пута манастира (које припада селу Засад) видели су пожар. Како је пожар почео нагло да се шири, посебно ка врху брда, обавестили су надлежно ватрогасно и полицијско одељење у оближњем месту Ушћу.

Мештанин суседног села Камењани Дарко Дражовић јавио је у манастир да су у кући Дејана Живковића непосредно поред пожаришта укућани, и то са малом бебом, и да је могуће да су угрожени. На ту вест, Драган Радојевић, Горан Миливојевић (искушеници из манастира) и Стефан Мијаиловић (запослен у манастиру) возилом су кренули на лице места, поневши са собом нешто алата. За 10 минута стигли су у село Засад на лице места где су мештани покушавали да угасе пожар и придружили им се. Ватра је буктала непосредно поред куће, захватила ограду и дрвену грађу која је била наслоњена на стабло поред куће... Мајка са бебом од око месец дана, девојчицом Маријом, се

ришту обратили су се и Епископ крушевачки Давид, градоначелник Крушевца Драги Несторовић, као и организатори и жири фестивала.

У оквиру фестивала било је приказано девет документарних и три игра-на филма у такмичарској конкуренцији, а у ревијалном делу три филма. На фестивалу су приказана филмска остварења из девет земаља. За најбоље филмове додељене су четири награде – за најбољи документарни, играни филм, гран-при фестивала и најбољи филм по избору публике.

У недељу, 30. августа 2015. године у поподневним часовима, у амфитеатру Цркве Лазарице одржан је округли сто са темом „Морални филм у Европи – да ли је то могуће данас?“, на коме је Епископ крушевачки Давид одржао предавање на ову веома инспиративну тему.

Доделом гран-при награде за најбољи филм Фестивала, наградама за играни и документарни филм и наградом публике, 1. септембра 2015. године у крушевачком позоришту одржана је манифестација затварања Првог међународног фестивала православног филма „Снажни духом“. Истог дана, Епископ Давид примио је у Епархијској резиденцији организаторе и учеснике фестивала.

Извор: Епархија крушевачка

НЕМЕНИКУЋЕ

Литургија на рушевинама манастира Кастељан

На Оданије празновања Успенија Пресвете Богородице, 5. септембра 2015. године, Епископ шумадијски Јован служио је Свету Архијерејску Литургију на остацима порушеног Храма Светог великомученика Георгија манастира Кастељан у Неменикућама.

Преосвећеном Епископу саслуживали су протојереј-ставрофор Љубиша Смиљковић, архијерејски

ЕПИСКОП БАЧКИ ИРИНЕЈ: Саопштење за јавност

У вези са непотписаним саопштењем Мешихата Исламске заједнице у Србији, који је истог дана, 9. септембра, у Новом Пазару „знао“ шта се разговара и одлучује на седници Комисије за верску наставу Владе Србије у Београду, част ми је и дужност да јавност обавестим да је посредни ноторна неистина и најгрубља могућа дезинформација.

Ни Министарство просвете, ни Управа за вере при Министарству правде, ни потписник ових редака немају никаквог удела у кадровској политици и кадровским решењима унутар једне или друге Исламске заједнице, а још мање у њиховим интерним сукобима и разрачунавањима. Истина је ту само једна: списак кандидата за наставнике исламске верске наставе у јавним школама Србије Комисији којој имам част да председавам може поднети и подноси само њен члан, г. Адем Зилкић, а не незвани или самопозвани „падобранци“ који покушавају да Комисији наметну своје кандидате, заобилазећи г. Зилкића, па чак и фалсификујући његов потпис. Тек уз потпис г. Зилкића Комисија доставља јединствену листу предложених вероучитеља господину министру просвете на даљу и коначну надлежност. Комисија поступа искључиво по закону, а никад и нипошто „по бабу“ или „по стричевима“.

Једном речју, нечасно је за сопствене интерне неспоразуме, међусобице и сукобљене интересе и циљеве оптуживати било кога осим себе, а понајмање два Министарства, односно Владу Србије и њене легитимне службе и органе, или Српску Православну Цркву. Овакво схватање међуљудских односа – и морала уопште – не служи на част ником, а камоли људима који себе проглашавају за (п)овлашћене Божје гласоговорнике и у то име свисока бацају дрвље и камење на све и сваког. Са хришћанског пак становишта, које је и моје лично, немамо право да милом или силом вадимо трун из ока свога ближњег, а не смета нам брвно у сопственом оку (ср. Мт. 7, 3–5).

Епископ гр Иринеј (Буловић),
председник Комисије за верску наставу

намесник космајски, јереј Слађан Влајић, главни војни свештеник, јереји Горан Лукић, парох неменикућски, и Марко Стевановић, парох поповићки, протођакон Небојша Васиљевић и ђакон Филип Јовановић.

После прочитаног Јеванђеља, Епископ је беседом подсетио да је манастир Кастељан најстарији манастир у Епархији шумадијској, да је његова обнова остала неостварена жеља претходних епископа шумадијских и позвао на скорији конкретан почетак обнове који је значајан за свакога од нас.

Иако је манастир Кастељан порушен далеке 1690. године, после Велике сеобе Срба, и преко 250 година био прекривен земљом и обрастао густом шумом, овога дана зрачио је пуним духовним животом остављајући снажан утисак духовне радости на присутни народ Божји који је учествовао у Евхаристији

коју је принео Епископ. Служење Преосвећеног Епископа Јована и његово велико залагање за ову светињу улило је у све присутне неугасиву веру и наду да ће ускоро почети обнова овог манастира.

Извор: Епархија шумадијска

СРЕБРЕНИЦА

У манастиру Карно

Дана 5. септембра 2015. године Епископ зворничко-тузлански Хризостом посетио је манастир Карно изнад Сребренице. Последњих година овај манастир, трудом и залагањем Архимандрита Луке Бабића, ниче из пепела његовог нестанка у историји. Велику подршку овој обнови даје и сам Епископ Хризостом који је као примарно питање свеобухватне обнове овог манастира поставио питање изградње приступних путева овом манастиру. Решавањем овог питања почињу

Апел за помоћ малој Катарини из Надаља

Катарина Јоцков (9 година) је ученица трећег разреда Основне школе „Жарко Зрењанин – Уча“ из Надаља која ће у септембру, уместо у школску клупу кренути у Италију где је очекује трансплантација јетре. На пут са Катарином кренуће и њена мајка Марија која поред Катарине има још троје деце. Иако је трошак операције покривен средствима, сама припрема и постоперативни опоравак изискују додатна средства која породица Јоцков нема, јер живе само од социјалне помоћи и дечијег додатка.

Људи добре воље, по својим могућностима могу да уплате помоћ на наменски рачун код Ерсте банке а. д. Нови Сад, жиро рачун број: 908-34001-19, позив на број: 40260100-8704792831.

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

МАНАСТИРИ
КОСОВА И МЕТОХИЈЕ
02 - 04. октобар

ЦАРИГРАД - авионом
11 - 16. октобар

БУДИМПЕШТА
21 - 25. октобар

МИТРОВДАН У СВЕТОЈ
ЗЕМЉИ
06 - 12. новембар

ОСТРОГ
Сваког викенда

припреме за освећење овог манастира. У кругу манастира Карно почела је изградња и „Кампа Карно“ који ће служити пре свега деци и младима, али и многобројним посетиоцима који посећују ову древну српску светињу.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

МЕЛБУРН

Сабор Митрополије аустралијско-новозеландске

Свештеници, свештеномонаси и мирјани – представници свих парохија и црквених општина Митрополије аустралијско-новозеландске, сабрали су се на Другом редовном сабору Митрополије у Мелбурну, држава Викторија, у дане 4. до 6. септембра 2015. године, под омофором надлежног Архиепископа, Његовог Преосвештенства Иринеја.

жност сабрања у Духу Светоме“. Истим тоном Преосвећени је наставио своје обраћање на почетку рада сабора када је скренуо пажњу свих на важне годишњице које је српски а и аустралијски народ обележио у времену између два сабора. Једна од значајнијих је стогодишњица Галипољске битке и Албанске голоте из Првог светског рата и њен значај за српски народ. Такође, истакао је 140. годишњицу рођења велике Српкиње, Милеве Марић Ајнштајн. Посебно је био дирљив извештај Епископа о расподели помоћи која је преко Митрополије достављена Србима пострадалим током прошлогодишњих поплава. Епископ се захвалио свим парохијама и црквеним општинама на значајним прилозима, истичући да је ово био један од најзначајнијих

општина које су дале своје прилоге преко Митрополије.

Извор: сцц.срб

НИКШИЋ

Пројавићемо слободу и чувати светиње

У Саборном храму Св. Василија Острошког у Никшићу, у недељу 6. септембра 2015. године, Свету Литургију су служили протојереј-ставрофор Марко Ђурковић, Архимандрит Никифор Миловић, секретар ЕУО Епархије будимљанско-никшићке, јереји Данило Зиројевић и Остоја Кнежевић, као и ђакони др Никола Маројевић и Константин Дојић.

Бројном сабраном верном народу беседом се обратио протојереј Слободан Јокић, архијерејски намесник никшићки, који се у свом обраћању осврнуо на актуелна дешавања везана за Нацрт закона о слободи вероисповести. Он је позвао верни народ да следимо пример наших предака који су нам оставили у аманет да чувамо цркве и манастире, да станемо на бранику вере како нико не би могао да нам узме наше светиње.

„У овој цркви никога не питамо ко је, шта је и чиме се бави, само се питамо да ли смо Христови и то је оно што је најбитније, јер ако смо Христови пројавићемо своју слободу и чувати своје светиње у којима постајемо једно са Господом. Не можемо да дозволимо, ни по коју цијену, да нам скрнавље храмове и манастире“, поручио је о. Слободан.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

Сабор је отпочео са радом призивом Св. Духа у Храму Св. великомученика Георгија у Сент Олбансу. По призиву Св. Духа, Владика Иринеј поздравио је све сабране учеснике овогодишњег сабора, и у веома надахнутом обраћању истакао „ва-

пројеката у последње време, инспирисан спремношћу наших људи да помогну невољнима. Укупна помоћ Митрополије је око 600.000 долара, а уручена је директно угроженима од поплава. Преосвећени је прочитао сва имена парохија и црквених

Темељ и сведок нашег постојања:

Манастир Оџестово у Епархији далматинској

– Помозимо изградњу манастирског конака –

Манастир Оџестово се налази пет километара северозападно од Книна, код реке Крке. Изградња заветне цркве Епархије далматинске Свете великомученице Недеље у Оџестову почела је 1928. године, јер су православни Далматинци, а посебно становници места Оџестово желели да подигну цркву у месту рођења великога Епископа далматинског Стефана Кнежевића (1853–1890). Црква је посвећена Светој великомученици Недељи. По последњем попису становништва из 2011, у Оџестову се налазе 144 становника. Презимена становника Оџестова су: Бједов; Буцало; Вукојевић; Касум; Кнежевић; Лошић; Перић; Рапо; Тања; Шолаја – сви православне вере, славе Ђурђевдан, и породица Ђулум, такође православци који славе Никољдан.

Због великог значаја ове заветне цркве Епархије далматинске, која је кроз своју историју већ постала место ходочашћа и поклоњења, како православних, тако и римокатолика и представника других вероисповести, Епископ далматински Фотије је 17. јула 2005. на Св. Арх. Литургији, коју је служио у овом заветном храму, Цркву Свете великомученице Недеље у Оџестову прогласио манастиром. Тако је манастир Свете великомученице Недеље постао шести манастир у Епархији далматинској.

Од 2011. године благословом Епископа далматинског Фотија почела је обнова ове свете православне обитељи, а 2013. активно је отпочео манастирски живот, на челу са игуманом јеромонахом Херувимом (Ђермановићем). Захваљујући Божијој помоћи и људима добре воље урађено је доста у манастирској обнови. Даљи планови, благословом Епископа Фотија, базирају се на изradi новог конака неопходнога за живот братије овога манастира и смештају

заridoшле госте који манастир редовно посећују. Све више и више људи жели да посети ову православну светињу и проведе дан са братијом манастира, па су нови стамбени простори потреби за несметан живот и рад. Сходно чињеници да нисмо у могућности да сами наставимо даље радове и надајући се опет у помоћ добрих људи, сматрамо да ћемо и ове као и протекле радове завршити уз Божију и Вашу помоћ. Обнављајући православне светиње ми обнављамо себе и остављамо сведочанство за српска поколења, која настајују не само овај простор, већ и за поколења која ће нас походити са свих страна света, а која ће захваљујући светим православним богомољама очуваним и оживљеним и на просторима многострадалне Епархије далматинске, знати ко су, одакле су потекли и где је дом њихових предака. Затећи ће свој духовни дом и топлину родне груде, онакву какву су нама оставили у наслеђе наши богољубиви оци, јер ћемо уз Божију и Вашу помоћ успети да завршимо градњу ове светиње и сачувамо је од нестанка и брисања из страница историје српског верског и националног идентитета у Епархији далматинској.

О. Стојановић

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ОВЕ СВЕТИЊЕ!

Рачун за све уплате: 2402006–1100648908

IBAN: 8824020061100648908

ERSTE AND STEIERMAERKISCHE BANK D. D.

SWIFT: ESBCHR22XXX

Број телефона:

+38598587241